

Uddannelsesbarrierer

En analyse af 25-årige unges syn på barrierer og potentielle tiltag i uddannelsessystemet

Mette Slottved, Rasmus Tue Pedersen, Asger Graa Andreasen
og Julie Schou Nicolajsen

VIVE

Uddannelsesbarrierer

– En analyse af 25-årige unges syn på barrierer og potentielle tiltag i uddannelsessystemet

© VIVE og forfatterne, 2022

e-ISBN: 978-87-7582-106-8

Modelfoto: Ole Bo Jensen/VIVE

Projekt: 301968

Finansiering: Børne- og Undervisningsministeriet og Finansministeriet

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I denne rapport afdækker vi, hvordan et bredt udsnit af 25-årige danske unge vurderer barrierer og tiltag i forhold til at få flere unge til at opnå en ungdomsuddannelse. Analyserne i rapporten måler på de unges egne erfaringer og opfattelser af, hvorvidt forskellige faktorer har en indflydelse på overgangen fra grundskolen samt trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne. I hvor høj grad disse faktorer rent faktisk har en effekt, er naturligvis et andet spørgsmål, men ikke desto mindre er de unges opfattelser relevante, både fordi de i høj grad er baseret på egne erfaringer i uddannelsessystemet, og fordi disse opfattelser kan anvendes som en indikator for, hvordan potentielle tiltag i forhold til uddannelsessystemet vil blive taget imod af forskellige grupper af unge.

En stor tak rettes til de i alt 4.152 danske unge, som har medvirket i den spørgeskemaundersøgelse, der ligger til grund for rapporten. En stor tak rettes også til Kommissionen for 2.-generationsreformer og de eksperter samt repræsentanter fra blandt andet interesseorganisationer, uddannelsesinstitutioner og vejledningscentre, som i foråret 2021 var med til at give input til rapportens belysning af barrierer og tiltag. Endelig rettes en tak til Børne- og Undervisningsministeriet samt Finansministeriet, som har finansieret undersøgelsen.

Fra VIVE er rapporten udarbejdet af projektleder og chefanalytiker Mette Slottved, seniorforsker Rasmus Tue Pedersen, analytiker Julie Schou Nicolajsen og analytiker Asger Graa Andreasen.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	6
-----------------	---

1	Indledning	14
1.1	Formål og undersøgelsesspørgsmål	14
1.2	Datagrundlag og metode	15
1.3	Analyser og analysestrategi	19
1.4	Læsevejledning til rapporten	23

2	En karakteristik af zigzaggerne	25
2.1	Hovedkonklusioner i kapitlet	25
2.2	Generel og psykisk trivsel	26
2.3	Baggrund, opvækst og fremtidsudsigter	27

3	Overgang til ungdomsuddannelse	29
3.1	Hovedkonklusioner i kapitlet	29
3.2	De unges oplevelser med vejledning og støtte i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse	31
3.3	Barrierer og tiltag i forhold til at øge søgningen til erhvervsuddannelserne	38

4	Trivsel og gennemførelse på de gymnasiale uddannelser	51
4.1	Hovedkonklusioner i kapitlet	51
4.2	De unges egne erfaringer og møde med barrierer	53
4.3	Barrierer og tiltag i forhold til at øge trivsel og gennemførelse	59

5	Trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelserne	65
5.1	Hovedkonklusioner i kapitlet	65
5.2	De unges egne erfaringer og møde med barrierer	67
5.3	Barrierer og tiltag i forhold til at øge trivsel og gennemførelse	76

Litteratur	82
Bilag 1 Bilagsfigurer	85
Bilag 2 Bilagstabeller	88

Hovedresultater

Knap 20 pct. af alle de 25-årige unge i Danmark havde i 2018 ikke gennemført en ungdomsuddannelse (Reformkommissionen, 2021). Kommissionen for 2.-generationsreformer har derfor fået til opgave at komme med forslag til tiltag, som kan minimere andelen af 25-årige, der ikke har en ungdomsuddannelse. I denne forbindelse har Børne- og Undervisningsministeriet og Finansministeriet bedt VIVE om at afdække, *hvordan 25-årige unge med forskellige uddannelsesforløb vurderer en række potentielle barrierer og tiltag i forhold til uddannelsessystemet*. Formålet har bl.a. været at vurdere betydningen af de unges eget møde med potentielle barrierer for deres syn på mulige tiltag i forhold til at øge trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne. De undersøgte tiltag såvel som barrierer er udvalgt i samarbejde med Reformkommissionen på baggrund af input fra eksperter, repræsentanter fra uddannelsessektoren og eksisterende studier.

Samlet set peger undersøgelsen på, at 25-årige unge med et zigzaggende uddannelsesforløb, dvs. unge, som fx har erfaring med frafald i højere grad end øvrige unge, har haft både personlige, sociale og faglige udfordringer på deres første ungdomsuddannelse. Desuden peger rapporten på, at de har haft et uopfyldt behov for støtte og vejledning både i overgangen fra grundskolen og på selve ungdomsuddannelserne.

Rapportens hovedresultater uddybes i to afsnit med fokus på hhv. overgangen fra grundskolen og trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne.

Overgangen fra grundskolen

Undersøgelsen har afdækket, hvordan unge med hhv. et lige og et zigzaggende uddannelsesforløb har oplevet vejledningen og støtten fra lærere, forældre og venner i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Undersøgelsen har desuden sat fokus på de unges vurderinger af barrierer og tiltag i forhold til at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse. I denne forbindelse har rapporten bl.a. afdækket de unges tilslutning til indførelsen af en sporopdeling i udskolingen med et bogligt og et praksisorienteret spor.

Definition af zigzaggere

Zigzaggerne udgør 1.410 personer ud af de i alt 4.152 25-årige unge, som indgår i undersøgelsen. Zigzaggerne er bredt defineret ved:

- Unge som enten har afbrudt deres første ungdomsuddannelse
- ikke er kommet i gang med én efter grundskolen
- og/eller er i gang med en ungdomsuddannelse, som de som 25-årig ikke har nået at færdiggøre.

Zigzaggerne oplever mindre støtte i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

Unge med et zigzaggende uddannelsesforløb oplever i overgangen fra grundskole både mindre viden om deres uddannelsesmuligheder og mindre støtte fra deres familier og andre nære relationer, samtidig med at de oplever mindre tillid fra deres lærere end øvrige unge.

Zigzaggerne er mere kritiske i forhold til, hvor godt de har følt sig hjulpet af den vejledning, som de har modtaget i overgangen fra grundskolen, og at de i højere grad end øvrige unge har

oplevet, at samtaler med vejledere har haft et element af kontrol. Idet der er sket meget på vejledningsområdet, siden de unge i denne undersøgelse stod over for deres valg af ungdomsuddannelse, kan de unges besvarelser ikke nødvendigvis tages som et udtryk for, hvordan vejledningen opleves i dag.

Erhvervsuddannelserne har fortsat et imageproblem i forhold til de unge

Der har i de senere år været et stort uddannelsespolitisk fokus på at få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse, hvilket bl.a. fremgår af den seneste erhvervsuddannelsesreform fra 2015 med overskriften 'Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser' (Regeringen et al., 2014).

Erhvervsuddannelserne tyder på fortsat at have et 'imageproblem' blandt de unge. Den samlede ungegruppe er generelt set langt mere tilbøjelige til at anbefale erhvervsuddannelser frem for gymnasiale uddannelser til en person, som er træt af at gå i skole og har et lavt karaktergennemsnit. Denne forskel står umiddelbart i kontrast til, at de unge vurderer gode karakterer som stort set lige vigtige for trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelserne som på de gymnasiale uddannelser. Dette paradoks indikerer, at en del af de unge godt ved, at erhvervsuddannelserne stiller krav til de unge, selvom de i højere grad end de gymnasiale uddannelser bliver forbundet med skoletrætte og fagligt svage elever.

Zigzaggerne er overordnet set mere tilbøjelige til at anbefale en erhvervsuddannelse end de øvrige unge. Generelt er de unge dog langt mere tilbøjelige til

at anbefale en erhvervsuddannelse, hvis dette også er anbefalingen fra studievejleder, klasselærer eller forældre. Forældres vejledning har stort set samme effekt som studievejlederes og klasselæreres.

I forhold til valget af erhvervsuddannelse tyder undersøgelsen på, at de unge vægter hensynet til interesse langt højere end hensynet til praktikpladsmuligheder. Selvom zigzaggerne er mere balancerede i forhold til deres afvejning af de to hensyn end andre unge, rejser undersøgelsen en opmærksomhed omkring, hvorvidt de unge generelt set er tilstrækkeligt optaget af praktikpladsmuligheder, når de skal vælge erhvervsuddannelse.

En overvægt af de unge er positive over for en sporopdeling i udskolingen

Størstedelen af de unge synes, at det ville være en god idé med en sporopdeling i grundskolens udskoling i forhold til et bogligt og praksisorienteret spor.

En stor del af de adspurgte unge vurderer det positivt, at man allerede i grundskolen kan vælge at få mere praksisorienteret undervisning.

De unge bakker især op om en sporopdeling, hvis der gives en valgfrihed til at skifte spor undervejs i udskolingen, og man frit kan vælge ungdomsuddannelse efter udskolingen uanset spor. Dette tyder på, at det i forbindelse med indførelsen af mere praksisorienteret undervisning i grundskolen vil være vigtigt at holde elevernes muligheder åbne.

En eventuel sporopdeling i grundskolen vurderes særligt positivt blandt zigzaggerne, som også er langt mere tilbøjelige til at svare, at de selv ville vælge den praktiske linje. Omvendt er de unge, der har gået den lige vej, mere tilbøjelige til at svare, at de ville vælge den boglige linje.

Trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne

Undersøgelsen har afdækket omfang og forskelle i de unges personlige, sociale og faglige problemer på deres første ungdomsuddannelse. Endvidere har vi undersøgt brugen af vejledning og støtte fra venner og lærere på uddannelsen.

Analyserne afgrænser sig til de unge, hvis første ungdomsuddannelse var hhv. en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Endvidere opdeler vi de unge efter, om de har gennemført eller er faldet fra uddannelsen.

Endelig har rapporten afdækket den samlede ungegruppes vurdering af forskellige faktoreres betydning for trivsel og gennemførelse, herunder betydningen af afstand til uddannelsesstedet, mentorordninger, campuskonstruktion og traditionel pædagogik. I disse analyser sondres imellem unge med et zigzaggende og et lineært uddannelsesforløb.

Personlige problemer tyder på at være en væsentlig faktor i forhold til frafald på ungdomsuddannelserne

Over halvdelen af de unge, der enten er faldet fra en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, har oplevet psykiske problemer, problemer i deres privatliv, og/eller at de har mistet interessen for uddannelsen.

Zigzaggerne oplever i en alder af 25 år oftere, at de er sat uden for samfundet og har lavere psykisk trivsel end andre unge. De har også flere dårlige barndomsoplevelser end andre unge.

I tråd med tidligere undersøgelser på området bekræfter denne undersøgelse dermed, at personlige problemer ser ud til at være en væsentlig faktor i forhold til frafald og mangel på ungdomsuddannelse som 25-årig.

Unge, der falder fra, har oftere oplevet sociale og faglige problemer

Ud over personlige problemer peger undersøgelsen også på, at sociale og faglige problemer spiller ind i forhold til frafald.

Oplevelsen af at føle sig uden for det sociale miljø er både på de gymnasiale uddannelser og på erhvervsuddannelserne langt mere udbredt blandt unge, der er faldet fra, end blandt de unge, der ikke er.

Desuden er de unge, som er faldet fra, på begge ungdomsuddannelser mindre tilbøjelige til at svare, at kammerater støttede dem, hvis de havde brug for det.

Endelig har en langt større andel af de unge, som er faldet fra, oplevet problemer med, at arbejdsmængden var for stor, og de faglige krav for høje. Dette gælder både på erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser og understreger betydningen af at sikre elevernes sociale såvel som faglige integration på uddannelsen for at minimere et frafald.

Lidt under halvdelen af de unge på de gymnasiale uddannelser har oplevet, at der var for lidt praktisk indhold

Unge, hvis første uddannelse var en gymnasial uddannelse, vurderer i højere grad end unge, hvis første uddannelse var en erhvervsuddannelse, at der er

for lidt praktisk indhold og for meget teori på uddannelsen. Selvom de gymnasiale ungdomsuddannelser selvsagt er mere boglige end erhvervsuddannelserne, kunne man sagtens have forventet, at erhvervsuddannelserne var dér, hvor den største andel af unge ville have savnet praktisk indhold, i og med at deres forventninger til det var højere. På begge uddannelser lader det praktiske indhold og balancen i forhold til teori dog til at være et vigtigt opmærksomhedspunkt.

Unge, der er faldet fra erhvervsuddannelserne, har en mere negativ oplevelse af praktikforløbet

Unge, der er faldet fra erhvervsuddannelsen, har generelt set en mere negativ oplevelse af praktikforløbet end unge, der har gennemført. De har også i lavere grad oplevet, at de daglige opgaver i praktikken var afvekslende, at de fik prøvet de fleste ting inden for deres fag, eller at de fik mulighed for at udvikle deres faglige kompetencer.

Undersøgelsen viser også, at unge, der er faldet fra deres erhvervsuddannelse, kun har fået lidt mere hjælp fra skolen i forhold til at indgå en praktikpladsaftale. Samlet set rejser undersøgelsen en opmærksomhed omkring, hvorvidt skolerne gør nok for at hjælpe sårbare elever med at indgå praktikpladsaftaler, og hvorvidt kvaliteten af praktikpladserne er tilstrækkelig god alle steder.

Potentiale for mere og bedre vejledning på ungdomsuddannelserne

Både på erhvervsuddannelserne og på de gymnasiale uddannelser peger vores undersøgelse på et potentiale for mere og bedre vejledning og støtte fra fx en studievejleder eller støtte-kontaktperson. Cirka en fjerdedel af de 25-årige unge, som er faldet fra deres ungdomsuddannelse, har ikke haft samtaler med en vejleder. Hertil kommer, at de unge – uanset om de er faldet fra eller ej – vurderer den støtte, de har modtaget af en vejleder eller støtte-kontaktperson på uddannelsen, lavt på en skala fra 1 til 10.

Rigsrevisionen påpegede i en rapport fra 2020, at erhvervsskolerne ikke tilbød tilstrækkelig støtte til elever på uddannelsespålæg¹, og det er derfor en problemstilling, som er blevet belyst før (Rigsrevisionen, 2020). Denne undersøgelse tyder på, at der muligvis også er et behov for mere støtte og vejledning på ungdomsuddannelserne til elever, som ikke er på uddannelsespålæg, men som stadig har udfordringer af faglig, social og/eller personlig karakter.

---

¹ Unge under 30 år, der ikke har en uddannelse, og ikke forsørger sig selv, men modtager uddannelseshjælp, har et uddannelsespålæg, hvilket vil sige, at de er pålagt at starte på en uddannelse.

Zigzaggerne er mindre optimistiske i forhold til trivsel og gennemførelse

Zigzaggerne er generelt set mindre optimistiske i forhold til trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne. Både på erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser er de 25-årige unge i undersøgelsen dog ikke i tvivl om, at gode karakterer og mange venner er med til at fremme såvel trivsel som gennemførelse. På erhvervsuddannelserne vurderes det desuden at have en positiv betydning for trivslen, hvis man er mand og er etnisk dansk. Etnicitet vurderes desuden at have en betydning for gennemførelsen.

Kort afstand, campus, mentorordninger og pædagogik vurderes at øge sandsynligheden for trivsel og gennemførelse

Der er flere mulige tiltag i forhold til at fremme såvel trivsel som gennemførelse på ungdomsuddannelserne. De unge vurderer generelt set både kort afstand til uddannelsesstedet, campuskonstruktioner og mentorordninger som positive elementer i forhold til at øge såvel trivsel som gennemførelse. Omvendt vurderes traditionel pædagogik at have en negativ betydning for trivsel og gennemførelse. Det gælder både for erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser.

Spørgsmål til videre refleksion

I dette afsnit præsenteres VIVEs overvejelser i forhold til rapportens anvendelse, herunder i forhold til Reformkommissionens formål om at skulle pege på tiltag for til at sikre flere unge en ungdomsuddannelse.

Analyserne bygger på en solid stikprøve af unge med et zigzaggende uddannelsesforløb og giver et indblik i gruppens oplevelser af uddannelsessystemet helt fra grundskolen og frem til ungdomsuddannelserne. Undersøgelsen har desuden givet et sjældent komparativt blik på erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser, som bliver bundet sammen af analyserne med udgangspunkt i bl.a. zigzaggerne. Disse analyser tydeliggør, at der i forhold til gruppen af zigzaggere især er behov for at sikre god vejledning og støtte i overgangen fra grundskolen og på ungdomsuddannelserne.

I forhold til Reformkommissionens arbejde kan rapporten desuden anvendes til at sige, at en overvægt af alle de 25-årige unge i Årgang 95-undersøgelsen uanset uddannelsesforløb synes at bakke op om fx en sporopdeling i grundskolen, campusordninger, mentorordninger og en pædagogisk tilgang, som ikke er alt for traditionel.

Rapportens særskilte analyser af erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser viser, at den samlede ungegruppe – uanset deres egne erfaringer i uddannelsessystemet – har en ensartet opfattelse af, hvad der har betydning for trivsel og gennemførelse.

Der er generelt set ikke stor forskel på de faktorer, som de unge vurderer, har betydning for trivsel og gennemførelse på hhv. de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne.

Selvom erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser repræsenterer to meget forskellige uddannelsessystemer, er det en overvejelse værd, hvorvidt det er muligt at overføre eksisterende viden og erfaringer i forhold til elever med udfordringer fra den ene uddannelseskontekst til den anden.

Rapportens analyser og undersøgelsesspørgsmål favner bredt, og der er derfor grundlag for opfølgende undersøgelser, der går i dybden med fundene fra denne undersøgelse. Vi har på baggrund af undersøgelsen listet en række spørgsmål, som kan være relevante for de videre drøftelser og undersøgelser om overgangen fra grundskolen samt trivslen og gennemførelsen på ungdomsuddannelserne.

Overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse

- Er det muligt at lave en sporopdeling i udkolingen, som bevarer de unges valgfrihed i forhold til ungdomsuddannelse efter udkolingen?
- Hvordan involverer man i højere grad forældre i de unges uddannelsesvalg. Kan det være gennem en fælles vejledning med børn og forældre?
- Hvad har virket og ikke virket i forhold til at gøre op med erhvervsuddannelsernes imageproblem indtil nu?
- Hvordan sikres det, at de unge er opmærksomme på betydningen af praktikpladsmuligheder i forhold til valget af en erhvervsuddannelse?
- Oplever yngre unge også i dag, at vejledningen i udkolingen har et element af kontrol, og hvordan kan dette så vidt muligt undgås?

Trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne

- Kan man inkludere mere praktisk undervisning på de gymnasiale uddannelser? Eller bør man snarere arbejde på at få elever, der efterspørger mere praktisk indhold, over på erhvervsuddannelserne?
- Hvilke former for pædagogiske og fagdidaktiske tilgange kan inkludere flere unge med faglige, sociale og/personlige udfordringer?
- Hvordan sikrer man den rigtige vejledning og støtte på ungdomsuddannelserne? Er der mulighed for at sætte mere effektivt ind over for unge med udfordringer af personlig, social og/eller faglig karakter?
- Hvordan kan kvaliteten af praktikperioderne sikres for alle elever på erhvervsuddannelserne, og kan skolerne gøre mere for at sikre gode praktikpladsaftaler for sårbare elever?
- Er et fælles campus for ungdomsuddannelserne en vej til at styrke sociale fællesskaber på især erhvervsuddannelserne, hvor ungemiljøet er udfordret af de mange voksne elever?

1 Indledning

Langt de fleste unge kommer i gang med en ungdomsuddannelse, inden de er fyldt 18 år. VIVEs undersøgelse af BFU, 6. runde, peger på, at 9 pct. af de unge ikke var kommet i gang, inden de var fyldt 18 år (Thomsen, 2016).

En stor gruppe har imidlertid ikke gennemført en ungdomsuddannelse som 25-årige. Tal fra Reformkommissionen peger på, at ca. 50.000 unge under 25 år hverken er i uddannelse og beskæftigelse, og at andelen af 25-årige uden en ungdomsuddannelse svarer til 19 pct. af en ungdomsårgang (Reformkommissionen, 2021).

Hovedparten af de 50.000 unge vender tilbage til uddannelse eller beskæftigelse efter en periode, men de 50.000 uden for uddannelse og beskæftigelse rummer også unge, som zigzagger gennem ungdomslivet og skifter mere mellem perioder i beskæftigelse, arbejdsløshed og uddannelse (Kleif, 2020). Gruppen, som zigzagger, er sammensat af unge, som tidligt oplever udfordringer i deres skolegang. Nogle er længe om at gennemføre grundskolen; andre stifter tidligt bekendtskab med arbejdsmarkedet og pendler ind og ud af løse ansættelser. Fælles for zigzaggerne er, at de – frem mod de fylder 25 år – har flere perioder uden for uddannelse og beskæftigelse, som hen over tid bliver længere og længere (Kleif, 2020).

Blandt de 50.000 unge er der derudover en mindre kerne af unge, som hverken er i uddannelse eller beskæftigelse i perioder på over et år ad gangen. For dem kan vejen til uddannelse være lang. På baggrund af tal fra 2017 opgør VIVE denne gruppe til omkring 14.000 unge, svarende til 2,7 pct. af det samlede antal 18-24-årige (Bolvig et al., 2019).

VIVE har tidligere gennemført forskellige analyser, som sætter fokus på de individuelle risikofaktorer, der knytter sig til de forskellige målgrupper af unge, som ender med at stå uden for uddannelsessystemet i kortere eller længere perioder. Disse faktorer er bl.a. lave karakterer fra folkeskolen, psykisk mistrivsel, kriminalitet mv. (Thomsen, 2016; Bolvig et al., 2019).

1.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål

Formålet med denne undersøgelse er at afdække potentielle barrierer og tiltag i forhold til overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, praktikpladser

på erhvervsuddannelserne og uddannelseskulturen på ungdomsuddannelserne, herunder pædagogikken og forholdet mellem praktisk og teoretisk undervisning.

Undersøgelsen forsøger at besvare følgende undersøgelsesspørgsmål:

- *Hvilke barrierer har de 25-årige unge selv mødt i deres eget uddannelsesforløb?*
- *Hvordan påvirker de unges eget uddannelsesforløb deres syn på barrierer og mulige tiltag i uddannelsessystemet?*
  - *Er der forskel på de barrierer, som unge med forskellige uddannelsesforløb har mødt?*
  - *Hvilke barrierer og tiltag mener 25-årige unge påvirker trivsel og gennemførelse på ungdomsuddannelserne?*

De unges syn på de undersøgte barrierer og tiltag er centrale for at forstå deres valg og veje igennem uddannelsessystemet som et udtryk for de unges oplevelser og overbevisninger. Vi kan dog ikke afgøre, i hvilken grad de faktorer, vi har undersøgt, hver for sig eller tilsammen reelt set er udslagsgivende for overgangen fra grundskolen eller for trivslen og gennemførelsen på ungdomsuddannelserne.

1.2 Datagrundlag og metode

I det følgende præsenteres rapportens datagrundlag og metode.

1.2.1 Årgang 95-undersøgelsen

VIVEs forløbsundersøgelse af unge født i 1995 kaldet Årgang 95-undersøgelsen danner grundlag for rapporten. Den består af 3 delpopulationer: 1) BFU (Børn med etnisk dansk baggrund, som er vokset op hjemme), 2) EFU (Børn med etnisk minoritetsbaggrund) og 3) AFU (Børn, som har været anbragt uden for hjemmet). Årgangen og deres mødre er blevet interviewet via spørgeskema gentagne gange i løbet af deres liv: Da den unge var ½ år, 3½ år, 7 år, 11 år, 15 år og 18 år. Denne undersøgelse baserer sig på en 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen, og data til undersøgelsen er indsamlet i efteråret 2021, hvor de unge er fyldt 25 år. Datagrundlaget for analysen baserer sig på besvarelser fra alle tre stikprøver.

1.2.1.1 Repræsentativitet og svarprocent

De 3 delpopulationer (BFU, EFU og AFU), som udgør Årgang 95-undersøgelsen, repræsenterer ikke et tilfældigt udsnit af 1995-årgangen. Anbragte børn og unge (AFU) fylder fx mere i Årgang 95.

Tabel 1.1 viser repræsentativiteten af de besvarelser, som er givet ved den 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen for de enkelte delpopulationer holdt op imod den samlede population af unge fra årgang 1995.

Som det fremgår af tabellen, er andelen af indvandrere eller efterkommere lidt lavere i Årgang 95-undersøgelsen (13 pct.) sammenlignet med hele årgang 1995 (21,9 pct.), ligesom andelen med dansk oprindelse er lidt lavere i Årgang 95-undersøgelsen (66,6 pct. vs. 74,6 pct.) Til gengæld er andelen af tidligere anbragte betydeligt højere i Årgang 95-undersøgelsen end i populationen (20,4 pct. vs. 3,5 pct.).

Tabel 1.1 Andelen, som BFU, EFU og AFU udgør af besvarelserne i 7. runde af Årgang 95, og andelen, som BFU, EFU og AFU udgør i hele 1995-årgangen. Antal og procent.

		BFU	EFU	AFU	I alt
Andel	Besvaret	66,6	13	20,4	100
	Population	74,6	21,9	3,5	100
Antal	Besvaret	2.765	539	848	4.152
	Population	62.489	18.311	2.948	83.748

Anm.: Anbragte børn i årgang 1995 (AFU) afgrænses på baggrund af BUAF (Børn og Unge Anbragte Forløbsregister) fra 2020. Børn fra årgang 1995, som findes i dette register, kan defineres som børn, som i løbet af deres første 18 leveår har været anbragt. Børn med etnisk minoritetsbaggrund i 1995 (EFU) afgrænses på baggrund af variabelen IE_TYPE i 2020, som definerer, om personer er indvandrere, efterkommere eller har dansk oprindelse. Børn med indvandrer- eller efterkommerstatus er med i EFU-gruppen, fratrukket evt. anbragte i gruppen, som i stedet tilhører AFU. BFU-gruppen indeholder alle børn fra 1995, som ikke tilhører EFU-gruppen eller AFU-gruppen i 2020. Fra alle grupper ser vi bort fra de få fra 1995-årgangen, som er døde.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen og registerdata ved Danmarks Statistik.

Overrepræsentation af tidligere anbragte betyder, at det i forhold til analysen af resultaterne er nødvendigt at tage forbehold for, at gruppen af zigzaggere i undersøgelsen kan være mere udsatte på en række områder end gruppen af zigzaggere i hele populationen. Vi ved således, at tidligere anbragte er mere udfordrede end andre unge i forhold til fx sundhed og psykisk sårbarhed (Lausten et al., 2013). Andre undersøgelser peger imidlertid på, at disse problemstillinger også er overrepræsenteret blandt unge, som ikke opnår en ungdomsuddannelse som 25-årig (Kleif & Stallknect, 2022; Bolvig et al., 2019). Vi vurderer derfor, at analysen er valid i forhold at identificere uddannelsesbarrierer, som har en

mere generel sammenhæng til udfordringer som frafald og manglen på ungdomsuddannelse som 25-årig.

Oversamlingen af anbragte unge i Årgang 95-undersøgelsen har omvendt betydet, at 25-årige unge uden uddannelse er godt repræsenteret i vores dagtaggrundlag. I gruppen af unge, som har besvaret 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen, er det 20 pct. af de unge, som har ikke en ungdomsuddannelse. Dette svarer nogenlunde til andelen i populationen, hvilket ville have været svært at ramme, hvis undersøgelsen havde baseret sig på et tilfældigt udtræk blandt årgang 1995. Vi ved erfaringsmæssigt, at det kan være sværere at få unge med udfordringer til at svare på spørgeskemaundersøgelser, hvilket kan gøre en oversampling nødvendig, når vi som i denne rapport interesserer os særligt for de unge, som har haft det svært i uddannelsessystemet.

Tabel 1.2 viser andelen, som har leveret hele eller delvise besvarelser. Besvarelsesprocenten er 42,8 pct. BFU-gruppen har en højere andel besvarede (50,6 pct.) sammenlignet med EFU (30,7 pct.) og AFU (34 pct.). Kombineret med at der 1) er opstået en vis træthed i befolkningen som følge af en tendens til, at der de seneste år er blevet gennemført mange flere spørgeskemaundersøgelser end tidligere, og 2) at mange unge mennesker i dag kun har et mobilabonnement, der ikke er registreret på adressen, har det vist sig sværere end forventet at opnå de besvarelsesprocenter, som vi tidligere har set i forbindelse med Årgang 95-undersøgelsen. Antallet af besvarelser er dog samlet set tilstrækkeligt stort til, at vi har kunnet gennemføre solide analyser opdelt på de grupper af unge, som vi særligt interesserer os for i denne undersøgelse.

Tabel 1.2 Andelen, som har svaret helt eller delvist på Årgang 95-undersøgelsens 7. runde i 2021. Alle og særskit for delpopulation (BFU, EFU og AFU). Antal og procent.

		Helt eller delvist svar	I alt
Andel	Alle	42,8	100
	BFU	50,6	100
	EFU	30,7	100
	AFU	34	100
Antal	Alle	4.152	9.711
	BFU	2.765	5.464
	EFU	539	1.756
	AFU	848	2.491

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

1.2.2 Fremgangsmåde

For at sikre kvaliteten og relevansen af undersøgelsens spørgsmål har VIVEs arbejdsproces inkluderet følgende trin:

Desk research af litteratur om unge i overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelse og uddannelsessystemiske barrierer. Desk researchen har haft til formål at sikre, at VIVE stiller sig på skuldrene af den nyeste viden.

Workshop med praktikere. VIVE afholdt den 29. april 2021 en virtuel workshop med deltagelse af videnspersoner og praktikere fra bl.a. interesseorganisationer, uddannelsesinstitutioner, vejledningscentre, Børne- og Undervisningsministeriet, Finansministeriet samt *Kommissionen for 2.-generationsreformer*.

Mundtlig høringsrunde med Kommissionen for 2.-generationsreformer. VIVE præsenterede den 5. maj 2021 udkast til spørgsmål for kommissionen, Finansministeriet samt Børne- og Undervisningsministeriet.

Fokusgruppeinterview med unge i målgruppen. VIVE gennemførte den 18.-20. maj 2021 fokusgruppeinterviews, hvor de reviderede spørgsmål blev testet på unge i målgruppen (dvs. de 25-årige) og unge fra 8.-9. klasse, som står overfor at skulle vælge uddannelse i dag.

VIVE har på baggrund af opgavebeskrivelsen og den efterfølgende arbejdsproces i samarbejde med Reformkommissionen udvalgt de barrierer og tiltag, som vi har vurderet at være de mest centrale og velegnede til at blive belyst i et spørgeskema. Det betyder også, at flere barrierer og tiltag nævnt på arbejdsgruppemøder, workshops og høringer ikke er medtaget, simpelthen fordi det har været nødvendigt med en hård prioritering.

1.3 Analyser og analysestrategi

På baggrund af data indsamlet blandt unge fra Årgang 95-undersøgelsen er gennemført to former for analyser:

- Analyser af de unges egne erfaringer i uddannelsessystemet, herunder i overgangen til en ungdomsuddannelse og på deres første ungdomsuddannelse.
- Analyser af de unges syn på, hvad der hæmmer og fremmer gode overgange til ungdomsuddannelserne, valget af en erhvervsuddannelse samt trivsel og gennemførelse på hhv. erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelserne generelt.

De sidstnævnte analyser tager udgangspunkt i vignetter. Denne metode er nærmere beskrevet nedenfor.

1.3.1 Vignetter – Oplevelsen af uddannelsesbarrierer for andre

VIVE konstruerede i alt fem vignetter til undersøgelsen. De fem vignetter er konstrueret, så de samlet set dækker de væsentligste temaer og problemstillinger. De specifikke vignetter fremgår af de afsnit i rapporten, hvori de analyseres. Vignet-metoden er beskrevet i nedenstående tekstboks.

Sådan fungerer vignetter

Vignetter er korte beskrivelser af et scenarie, som respondenter kan forholde sig til.

En af fordelene ved vignetter er, at de er velegnede til at gøre ellers abstrakte spørgsmål mere konkrete: I stedet for et meget generelt spørgsmål kan man i vignetten præsentere respondenterne for et konkret scenarie, som kan være nemmere at forholde sig til.

Samtidig er vignetter gode til at identificere effekter af helt specifikke faktorer. Dette sker ved, at nogle respondenter tilfældigt præsenteres for en specifik version af vignetten, mens andre respondenter får en anden vignette, der adskiller sig en smule. Når vi i den følgende Vignet 1 eksempelvis varierer, om den præsenterede elev starter på gymnasiet sammen med "mange" eller "få" venner, kan vi i vores efterfølgende analyse estimere denne faktors betydning for de unges vurdering af dette uddannelsesforløb.

En af styrkerne ved vignette-metoden er også, at der kan indgå mange variable (temaer) i hver vignette, uden at det mindsker den analytiske ud sigelseskraft. Et stort antal respondenter og den tilfældige variation af variable i de enkelte vignetter sikrer, at man i analysen ret præcist kan estimere betydningen af hver enkelt variabel – og evt. samspil mellem forskellige variable.

Ved at analysere de unges reaktioner på vignetterne kan vi komme tæt på de faktorer, som de unge selv mener har betydning for at vælge en bestemt uddannelsesvej og i sidste ende gennemføre uddannelsen. På den måde er vignetteanalysen i stand til at "afsløre" de forhold, som de unge selv tillægger stor betydning i forhold til fx valg af ungdomsuddannelse.

I forhold til traditionelle survey-spørgsmål har vignetter bl.a. den fordel, at de ikke tvinger respondenterne til at give et eksplicit svar, hvilket i dette tilfælde fx kunne være betydningen af venner i forhold til valg af ungdomsuddannelse. I stedet kan vi på baggrund af de unges svar på forskellige vignetter estimere den gennemsnitlige vægt, som denne faktor tillægges af de unge. Dermed kan vignetter også være med til at mindske den tendens, som respondenter ofte har, nemlig til at give det svar, som man tror, spørgeren helst vil høre – fx at faglige hensyn er vigtigere end venner ved valg af en ungdomsuddannelse (Auspurg et al., 2015).

1.3.2 Definitionen af subgrupper i analyser

Vi anvender forskellige opdelinger af unge i de forskellige kapitler i rapporten, når vi sætter lys på de unges egne erfaringer med uddannelsessystemet. I analysen af vignetter sonderer vi dog generelt mellem unge med et lige og et zigzaggende uddannelsesforløb.

I **kapitel 3** med fokus på overgange fra grundskolen opdeles de unge efter, om de har taget den lige vej til en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse – eller om de er zigzaggere. I **kapitel 4** med fokus på de gymnasiale uddannelser opdeles de unge efter, om de har gennemført eller er frafaldet den

gymnasiale uddannelse, de er startet på. Samme opdeling anvendes i **kapitel 5** med udgangspunkt i erhvervsuddannelserne.

Tabel 1.3 viser andelen af unge med hhv. et zigzaggende og et lige uddannelsesforløb, som har påbegyndt hhv. en erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse. Tabellen viser, at unge med et lige uddannelsesforløb i højere grad har påbegyndt en gymnasial uddannelse (85 pct.), mens unge med et zigzaggende uddannelsesforløb i højere grad har påbegyndt en erhvervsuddannelse (55 pct.).

Tabel 1.3 Andel, der har en påbegyndt en ungdomsuddannelse

	Lige uddannelsesforløb	Zigzaggende uddannelsesforløb
Erhvervsuddannelse		
Påbegyndt erhvervsuddannelse	29	55
Ej påbegyndt erhvervsuddannelse	71	45
I alt pct.	100	100
I alt antal	2.742	1.410
Gymnasial uddannelse		
Påbegyndt gymnasial uddannelse	85	39
Ej påbegyndt gymnasial uddannelse	15	61
I alt pct.	100	100
I alt antal	2.742	1.410

Anm.: N: 4.152. Andelene afspejler ikke kun de unges første ungdomsuddannelse. EUX indgår under erhvervsuddannelserne.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Tabel 1.4 viser andelen af unge med hhv. et zigzaggende og et lige uddannelsesforløb, som har gennemført hhv. en erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse. 84 pct. unge med et lige uddannelsesforløb har gennemført en gymnasial uddannelse sammenlignet med 28 pct. blandt unge med et zigzaggende uddannelsesforløb. Samme markante forskel ses ikke for erhvervsuddannelserne. 21 pct. af unge med et lige uddannelsesforløb har gennemført en erhvervsuddannelse sammenlignet med 15 pct. blandt unge med et zigzaggende uddannelsesforløb.

Tabel 1.4 Andel, der har gennemført en ungdomsuddannelse

	Lige uddannelsesforløb	Zigzaggende uddannelsesforløb
Erhvervsuddannelse		
Gennemført erhvervsuddannelse	21	15
Ej gennemført erhvervsuddannelse	79	85
I alt pct.	100	100
I alt antal	2.742	1.410
Gymnasial uddannelse		
Gennemført gymnasial uddannelse	84	28
Ej gennemført gymnasial uddannelse	16	72
I alt pct.	100	100
I alt antal	2.742	1.410

Anm.: N: 4.152. Andelene afspejler ikke kun de unges første ungdomsuddannelse. EUX indgår under erhvervsuddannelserne.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

I det følgende præsenteres en nærmere definition af analysens subgrupper.

Unge med et zigzaggende uddannelsesforløb ("zigzaggere")

Vores definition af begrebet 'zigzaggere' er bred og inkluderer både unge, som ikke er startet på en ungdomsuddannelse, unge, som er frafaldet deres første ungdomsuddannelse for så at gennemføre den næste, og 25-årige unge, som er i gang med en ungdomsuddannelse, men endnu ikke har færdiggjort den.

Zigzaggerne er en relevant gruppe for denne undersøgelse, da det er sandsynligt, at de i højere grad end øvrige unge er stødt på nogle barrierer eller udfordringer i uddannelsessystemet, som har gjort det vanskeligere for dem at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Blandt vores respondenter i Årgang-95-undersøgelsen er det 34 pct., der kan defineres som zigzaggere. Der er til sammenligning 20 pct., der ikke har opnået en ungdomsuddannelse som 25-årig, og som vi i denne undersøgelse definerer som 'zigzaggere uden ungdomsuddannelse'.

At vi i denne undersøgelse ser på zigzaggerne både med og uden ungdomsuddannelse betyder, at vores analyser favner en bred kategori af unge, hvoraf

størstedelen har det til fælles, at de har erfaring med frafald. Vi har valgt denne analysestrategi, da den er med til at fremme analysernes sensitivitet over for betydningen af små såvel som store uddannelsesbarrierer for synet på potentielle tiltag i uddannelsessystemet.

Et andet formål med at sætte fokus på 'zigzaggerne' er, at ungdomsforskning peger på, at flere og flere unge anlægger en individuel vej til voksenlivet og ikke i samme omfang som tidligere orienterer sig mod den konventionelle sti fra uddannelse og direkte over i et arbejds- og familieliv (Jones, 2002). Ikke at gå den lige vej gennem uddannelsessystemet kan derfor potentielt være et led i en mere generel samfundstendens, hvor de unge orienterer sig mere mod deres egen vej frem for den vej, der er udstukket for dem. Der er i dansk sammenhæng allerede en del forskning, som siger noget om risikofaktorer for at stå uden en ungdomsuddannelse som 25-årig. Men der er ikke i samme omfang gennemført forskning i den relativt store andel af unge, som zigzagger gennem uddannelsessystemet, og hvoraf nogen lykkes med at gennemføre.

Unge med et lige uddannelsesforløb

Unge med et lige uddannelsesforløb på deres ungdomsuddannelse omfatter unge, som gennemfører den første ungdomsuddannelse, de påbegynder efter grundskolen. I alt 66 pct. unge har et lige ungdomsuddannelsesforløb i Årgang 95-undersøgelsen, svarende til 2.742 unge. Størstedelen af de unge, der tager den lige vej, har gennemført en gymnasial uddannelse (88 pct.), mens færre unge har gennemført en erhvervsuddannelse (12 pct.).

Unge, der har gennemført eller frafaldet den første ungdomsuddannelse efter grundskolen

Unge, der falder fra en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse, baserer sig på de unges svar på den første ungdomsuddannelse, de påbegyndte efter grundskolen, og om de faldt fra denne ungdomsuddannelse eller ej. Af de 2.707 unge, som er startet på en gymnasial uddannelse som deres første ungdomsuddannelse i Årgang 95, er 401 faldet fra, dvs. 15 pct. En større andel unge falder fra den erhvervsrettede uddannelse. Af de 645, som er startet på en erhvervsuddannelse som deres første ungdomsuddannelse, er 263 faldet fra, svarende til 41 pct.

1.4 Læsevejledning til rapporten

Rapporten er inddelt i 4 hovedkapitler. **Kapitel 2** karakteriserer unge med et zigzaggende uddannelsesforløb og som dermed ikke går den lige vej gennem

ungdomsuddannelsen. Kapitlet sætter lys på de forskelle, der er mellem zigzaggere og andre unge i forhold til deres trivsel og opvækst og giver et billede af, hvad der kendetegner zigzaggerne, når de møder ungdomsuddannelsessystemet. **Kapitel 3** belyser de unges oplevelse af uddannelsesbarrierer i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Vi skelner mellem zigzaggere og unge, som har gået den lige vej på henholdsvis gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser. **Kapitel 4** og **5** fokuserer på de unges syn på trivsel og barrierer for gennemførelse på henholdsvis de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne. Kapitlerne præsenterer indledningsvist de hovedkonklusioner, der træder frem i analyserne. Hovedkonklusionerne danner også grundlag for afsnittet 'Hovedresultater', som indleder rapporten.

2 En karakteristik af zigzaggerne

I dette kapitel karakteriseres de unge, som ikke går den lige vej gennem ungdomsuddannelsen, men har et zigzaggende uddannelsesforløb. I afsnit 2.2 karakteriserer vi gruppen af zigzaggerne både i forhold til deres generelle og psykiske trivsel som 25-årige, mens vi i afsnit 2.3 karakteriserer gruppen i forhold til deres baggrund, opvækst og fremtidsudsigter. Ud over at danne baggrund for analyserne i de øvrige kapitler tjener karakteristikken også i sig selv et formål, idet viden om gruppens kendetegn kan anvendes til at identificere de unge, der kan være i særlig risiko for enten ikke at komme i gang med en ungdomsuddannelse, at falde fra eller komme sent i gang.

Da gruppen af zigzaggerne i denne undersøgelse er bredt defineret, har kapitlet desuden fokus på at beskrive de forskelle og ligheder, som ses i mellem zigzaggerne med og uden ungdomsuddannelse. Samlet set skelner vi i kapitlet mellem følgende grupper:

- Unge, som tager den lige vej (66 pct. eller 2.742 unge)
- Unge, som er zigzaggerne (34 pct. eller 1.410 unge), herunder
  - Unge, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse som 25-årige
  - Unge, som har gennemført en ungdomsuddannelse som 25-årige.

De 1.410 zigzaggerne opdeles altså efter, om de har gennemført deres ungdomsuddannelse eller ej. 59 pct. af zigzaggerne (831 unge) i denne undersøgelse har ikke gennemført en ungdomsuddannelse, mens de resterende 41 pct. af zigzaggerne (579 unge) har gennemført en ungdomsuddannelse. Se også Bilagstabel 2.1.

2.1 Hovedkonklusioner i kapitlet

Samlet set peger kapitlet på, at zigzaggerne som en samlet gruppe både oplever lavere generel og psykisk trivsel og oftere har flere dårlige barndomsoplevelser end unge, der er gået den lige vej gennem ungdomsuddannelsen. Desuden peger resultaterne på, at den del af zigzaggerne, som har gennemført en ungdomsuddannelse, inden de fylder 25 år, er en mere ressourcestærk og mindre udsat gruppe end zigzaggerne, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse.

Zigzaggere, som har gennemført en ungdomsuddannelse, adskiller sig dog på en række områder fra unge, der er gået den lige vej. De har oftere flere dårlige oplevelser i barndommen, og de har oftere en ven eller veninde, som aldrig har gennemført en ungdomsuddannelse. Dermed er zigzaggerne, der til trods for frafaldserfaring har gennemført en ungdomsuddannelse, en relevant gruppe at adskille fra unge, som har taget den lige vej. Ikke kun fordi de ikke har gennemført den første ungdomsuddannelse, de begyndte på, men også fordi de tyder på at være mere udsatte.

2.2 Generel og psykisk trivsel

Undersøgelser af unge uden uddannelse peger på, at der skal målrettede indsatser til for at få gruppen til at kunne gennemføre en uddannelse. Ud over manglende uddannelse har mange unge uden uddannelse også andre, dybere-liggende udfordringer, såsom dårligere psykisk eller fysisk helbred (AE, 2022). Det betyder, at der for mange unge kan være en eller flere udfordringer, der skal imødekommes, før en gennemført uddannelse kan blive en realitet.

Unge besvarelser fra Årgang 95-undersøgelsen viser i tråd hermed, at unge, som har et zigzaggende uddannelsesforløb efter grundskolens afslutning, trives dårligere end andre unge på en række områder (se Bilagstabel 2.2). En større andel unge med et zigzaggende uddannelsesforløb har lav generel trivsel² (20 pct.) end unge, som har taget den lige vej gennem ungdomsuddannelsen (7 pct.). Unge med et zigzaggende uddannelsesforløb rapporterer også oftere om, at de har færre nære venner end unge, der har taget den lige vej, ligesom de oftere oplever ensomhed. Desuden har en større andel zigzaggere højst én nær ven (21 pct.) sammenlignet med unge der har taget den lige vej (9 pct.), og 44 pct. zigzaggere oplever ensomhed sammenlignet med andre unge (28 pct.). Endelig er der flere unge med et zigzaggende uddannelsesforløb, som har eller har haft en psykisk lidelse, fx angst eller depression – enten inden for den seneste måned, inden for det seneste år eller for mere end et år siden (60 pct.) – sammenlignet med unge, der har taget den lige vej (34 pct.).

Forskellene i trivsel mellem unge med et zigzaggende uddannelsesforløb og andre unge betyder ikke nødvendigvis, at unge, der har et zigzaggende uddannelsesforløb, har haft vanskeligheder i ungdomsuddannelsen *på grund af* disse trivselsudfordringer. Dog indikerer forskellene, at zigzaggere kan være i

---

² Som 26-årige er unge i Årgang 95-undersøgelsen bedt om at besvare WHO-5, som er et kort selvrapporteret mål for nuværende, generel trivsel udviklet af World Health Organization (Verdenssundhedsorganisationen). Målet består af 5 spørgsmål om de unges trivsel inden for de seneste to uger. En lav samlet score på de 5 spørgsmål tyder på, at der kan være reel risiko for, at den unge lider af depression eller stress (Sundhedsstyrelsen). Spørgsmålene stilles som 5 udsagn, hvor den unge skal svare på, hvor ofte han/hun: "har været glad og i godt humør", "følt sig rolig og afslappet", "følt sig aktiv og energisk", "er vågnet frisk og veludhvilet", "har en dagligdag, der har været fyldt med ting, der interesserer dig".

større risiko for at have mødt flere barrierer i deres uddannelse, fordi de ikke har det samme netværk af venner som andre unge, eller fordi de oftere har en psykisk lidelse, der potentielt set skal tages særligt hånd om på uddannelsen.

Opdeler vi zigzaggere i gruppen, som har gennemført ungdomsuddannelse, og i gruppen, som ikke har, tegner resultaterne et billede af, at zigzaggere uden ungdomsuddannelse er i dårligere trivsel. 24 pct. af zigzaggere uden ungdomsuddannelse oplever lav generel trivsel sammenlignet med 14 pct. blandt zigzaggere med uddannelse. Ser vi på ensomhed og psykisk lidelse er billedet det samme (se Bilagstabel 2.2). Zigzaggere, som gennemfører en ungdomsuddannelse, er dog ikke i lige så god trivsel som unge, der tager den lige vej. Blot 7 pct. af unge, som tager den lige vej, oplever lav generel trivsel.

2.3 Baggrund, opvækst og fremtidsudsigter

Forskningen peger på, at en del af de faktorer, som øger risikoen for at blive en del af gruppen, som ikke er i uddannelse eller i beskæftigelse (NEET), har at gøre med de unges opvækst og forældrebaggrund (Bolvig et al., 2019). Det samme tyder på at gøre sig gældende, når vi ser specifikt på unge med et zigzaggende uddannelsesforløb, herunder både zigzaggere med og uden ungdomsuddannelse (se Bilagstabel 2.3).

Zigzaggere er samlet set mere udsat på en række områder end unge, som er gået den lige vej, fx er 42 pct. af de unge i denne gruppe tidligere anbragte mod 9 pct. af de unge, der er gået den lige vej. 37 pct. af unge med et zigzaggende uddannelsesforløb har en mor med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse sammenlignet med 21 pct. blandt unge, som går lige igennem deres ungdomsuddannelse. Ser vi på de unges omgangskreds, er der også en tydelig tendens til, at zigzaggere oftere har mindst én nær ven eller veninde, som aldrig har færdiggjort en uddannelse efter grundskolen (51 pct.) sammenlignet med 22 pct. blandt andre unge.

I forhold til køn og etnicitet er der ikke de store forskelle på zigzaggere og andre unge. Dog er der en lille overvægt af piger blandt gruppen, der har taget den lige vej (57 pct.), mens kønsfordelingen blandt zigzaggere er mere lige (53 pct. af zigzaggere er piger). De mest markante forskelle træder tydeligere frem, når vi zoomer ind på omfanget af dårlige barndomsoplevelser, som zigzaggere og andre unge har haft – i den engelske litteratur omtalt *Adverse Childhood Experiences*³ (ACE). Andelen af unge med dårlige barndomsoplevelser er forventeligt højere i Årgang 95-undersøgelsen end i den generelle

---

³ Adverse Childhood Experiences (ACE) måles gennem en række spørgsmål relateret til den unges opvækst. Der spørges både ind til, om den unge har oplevet emotionelle, fysiske eller seksuelle overgreb eller fysiske eller emotionelle omsorgssvigt. Desuden spørges ind til, om mor har været udsat for vold, om psykisk sygdom i familien og om misbrug (alkohol eller stoffer) hos familiemedlemmer.

population, fordi tidligere anbragte unge udgør en større andel. Denne gruppe kan have større sandsynlighed for at have oplevet omsorgssvigt i barndommen som én af de medvirkende årsager til anbringelsen. Hver tredje zigzagger (33 pct.) har oplevet 4 eller flere dårlige barndomsoplevelser (fx overgreb eller omsorgssvigt). Hver ottende unge (12 pct.), som har taget den lige vej gennem ungdomsuddannelsen, har oplevet samme antal dårlige oplevelser i barndommen. Det tyder således på, at zigzaggere oftere har nogle oplevelser med i bagagen, som kan have vanskeliggjort deres overgang mellem grundskolen og videre uddannelse. Det gælder især for zigzaggere uden en ungdomsuddannelse, hvoraf 41 pct. af zigzaggere har oplevet 4 eller flere dårlige oplevelser i barndommen sammenlignet med 23 pct. blandt zigzaggere, som har gennemført en ungdomsuddannelse.

Zigzaggere, som har gennemført en ungdomsuddannelse, har dog markant oftere oplevet mange dårlige oplevelser i barndommen sammenlignet med unge, som tager den lige vej. Her har 12 pct. oplevet 4 eller flere dårlige oplevelser. Derudover har zigzaggere med gennemført ungdomsuddannelse betydeligt oftere mindst én ven eller veninde, som aldrig har gennemført en ungdomsuddannelse efter grundskolen (40 pct.) sammenlignet med unge, som har taget den lige vej (22 pct.)

En større andel af zigzaggerne oplever sammenlignet med unge, der har taget den lige vej, at de føler sig sat uden for samfundet (21 pct. vs. 6 pct.). Blandt zigzaggere uden ungdomsuddannelse er det 28 pct., som føler sig sat uden for samfundet mod 10 pct. blandt zigzaggere med en ungdomsuddannelse.

Selvom zigzaggere, som har gennemført en ungdomsuddannelse altså er mindre udsatte end zigzaggerne, som ikke har, adskiller de sig på flere områder betydeligt fra unge, som har taget den lige vej. Det giver derfor mening, når vi i de kommende kapitler sonderer bredt set mellem unge med enten et zigzaggende eller et lineært uddannelsesforløb.

3 Overgang til ungdomsuddannelse

I dette kapitel belyser vi, hvordan de unge i Årgang 95-undersøgelsen har oplevet uddannelsesbarrierer i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. I afsnit 3.1 belyses først kapitlets hovedkonklusioner. I afsnit 3.2 præsenteres dernæst resultater i forhold til de unges egne oplevelser med overgangen, herunder støtten fra hhv. lærere, vejledere og forældre ved grundskolens afslutning. Herefter belyser afsnit 3.3 på baggrund af vignetanalyser, hvilke omstændigheder der har betydning for, at de unge anbefaler en erhvervsuddannelse. Afsnittet præsenterer desuden de unges vurdering af en hypotetisk indførelse af et bogligt og et praktisk spor i udskolingen.

I kapitlets analyser sondres imellem besvarelser fra unge med et zigzaggende og et lige uddannelsesforløb.

3.1 Hovedkonklusioner i kapitlet

Kapitlet peger samlet set både på barrierer og tiltag i forhold til at sikre flere unge bedre overgange fra grundskolen til ungdomsuddannelserne.

3.1.1 Zigzaggerne oplever mindre støtte fra familie, lærere og vejledere

Først og fremmest viser kapitlets analyser, at unge med et zigzaggende uddannelsesforløb både har mindre viden om deres uddannelsesmuligheder, mindre støtte fra deres familier og andre nære relationer, samtidig med at de oplever mindre tillid fra deres lærere end øvrige unge.

Kapitlet viser, at zigzaggerne er mere kritiske i forhold til, hvor godt de har følt sig hjulpet af den vejledning, som de har modtaget i overgangen fra grundskolen, og de har i højere grad end de øvrige unge oplevet, at samtaler med vejledere har haft et element af kontrol. Idet der er sket meget på vejledningsområdet, siden de unge i denne undersøgelse stod over for deres valg af ungdomsuddannelse, kan de unges besvarelser ikke nødvendigvis tages som et udtryk for, hvordan vejledningen opleves i dag.

3.1.2 Opbakning fra de unge til en sporopdeling i udskolingen

I forhold til den uddannelsespolitiske dagsorden om at skabe plads til mere praksisfaglighed i udskolingen viser kapitlet, at et flertal af de unge umiddelbart synes, at det vil være en god idé at indføre et bogligt og et praksisorienteret spor. Forslaget er særligt populært blandt zigzaggerne. Tilslutningen til en sådan sporopdeling i grundskolen er højest, når det gøres klart over for de unge, at et uddannelsesvalg, der træffes allerede i grundskolen, ikke lukker nogle døre i forhold til senere uddannelse.

3.1.3 Erhvervsuddannelserne betragtes som et valg for de bogligt svage elever

I forhold til den uddannelsespolitiske dagsorden om at øge søgningen til erhvervsuddannelserne viser kapitlet, at de unge er langt mere tilbøjelige til at anbefale gymnasiet til en person i grundskolen, hvis vedkommende har gode karakterer og en høj uddannelsesmotivation. Der er en klar tendens til, at erhvervsuddannelserne af de unge bliver set som et valg for de bogligt svage og ikke-motiverede elever. Dette resultat indikerer, at erhvervsskolerne fortsat har et imageproblem. For det andet indikerer kapitlet, at de unges anbefalinger i forhold til uddannelsesvalg i høj grad påvirkes af anbefalinger fra studievejledere, lærere – og i høj grad også af anbefalinger fra forældre. Dette resultat understreger relevansen af, at ikke bare elever, men også forældre, vejledes og informeres i forbindelse med de uddannelsesvalg, som de unge skal træffe ved afslutningen af grundskolen. Disse to resultater gælder både for zigzaggerne og de unge, der har taget den lige vej. Selvom zigzaggerne generelt er mere tilbøjelige til at anbefale en erhvervsuddannelse frem for gymnasiet, reagerer zigzaggerne og de unge, der har taget den lige vej, generelt på samme vis, når vi i vignetten varierer karakterer, motivation og anbefalinger fra vejledere, lærere og forældre.

3.1.4 Praktikpladsmuligheder er vigtige, men interesse er vigtigere for valg af erhvervsuddannelse

I forhold til betydningen af praktikpladsmuligheder viser kapitlet, at de unge i høj grad anbefaler andre unge at følge deres interesser ved valg af uddannelse. De unge er dog signifikant mere tilbøjelige til at anbefale en erhvervsuddannelse, hvis mulighederne for praktik på en læreplads ikke er alt for dårlige, og hvis der er muligheder for skolepraktik. Zigzaggerne er generelt lidt mere tilbøjelige til at anbefale uddannelsen med bedre praktikpladsmuligheder, men forskellen mellem zigzaggerne og de unge, der har taget den lige vej, er dog ikke markant.

Resultaterne kan give anledning til opmærksomhed omkring, hvorvidt de unge er tilstrækkeligt bevidste omkring praktikpladsmuligheder i forbindelse med valg af erhvervsuddannelse. Tidligere studier viser nemlig, at praktikpladsmuligheder spiller en central rolle for unges gennemførelse af erhvervsuddannelserne.

3.2 De unges oplevelser med vejledning og støtte i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

I de følgende afsnit belyser vi forskelle og ligheder i, hvordan de unge i Årgang 95-undersøgelsen har oplevet overgangen ved grundskolens afslutning, herunder støtten fra hhv. lærere, vejledere og forældre. Det er i denne forbindelse vigtigt at understrege, at der er sket meget på vejledningsområdet, siden de unge i denne undersøgelse gik ud af grundskolen. Besvarelserne kan imidlertid anvendes til at opnå viden om, hvordan unge med forskellige uddannelsesforløb har oplevet overgangen og den støtte, som de modtog i overgangen. Vi sammenligner de unge med udgangspunkt i, om de har taget den lige vej på en erhvervsuddannelse, den lige vej på en gymnasial ungdomsuddannelse eller har haft et zigzaggende uddannelsesforløb.

3.2.1 Forskel på de unges oplevelser af støtten fra lærere og forældre

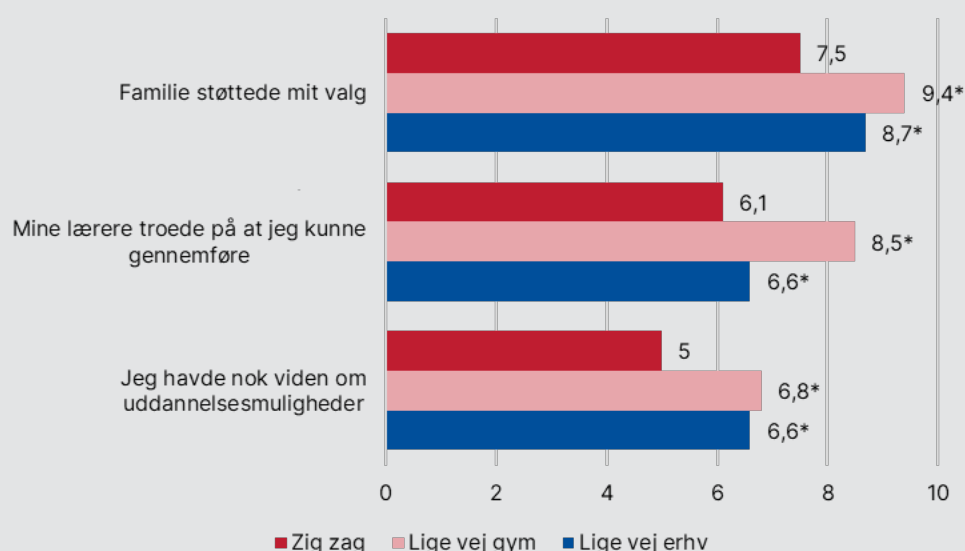
Figur 3.1 bekræfter billedet af, at de 25-årige unge i Årgang 95-undersøgelsen har haft forskellige forudsætninger for at komme godt videre fra grundskolen til ungdomsuddannelserne. Unge, der står ved afslutningen af grundskolen, står over for et vigtigt valg om, hvilken vej de skal vælge videre i uddannelsessystemet. Valget er især vigtigt, fordi uddannelse har en betydning for senere indkomst og arbejdsmarkedstilknnytning – og fordi uddannelse har en positiv sammenhæng med levealder og psykisk og social trivsel (Ploug, 2017).

Et internationalt studie peger på, at lærernes forventninger til den unges uddannelse kan have en positiv indflydelse på den unges egne forventninger (Gregory & Huang, 2013). Det er derfor bemærkelsesværdigt, at Figur 3.1 viser, at zigzaggerne i mindre grad end de unge, som er gået den lige vej, har oplevet, at deres lærere troede på dem.

Figur 3.1 viser desuden, at unge, som er gået den lige vej til en erhvervsuddannelse, har oplevet mindre tillid fra deres lærere end gruppen af unge, der

er gået den lige vej igennem gymnasiet. Zigzaggerne og de unge, som er gået den lige vej til en erhvervsuddannelse, har også været mere skoletrætte ved grundskolens afslutning end elever, der er gået den lige vej igennem gymnasiet (Bilagsfigur 1.1). Det kan også være en del af forklaringen på de forskelle, der ses i forhold til de unges oplevelser af tiltroen fra deres lærere. I det forskning peger på vigtigheden af, at man som ung bliver mødt med tillid og høje forventninger, giver resultatet anledning til en opmærksomhed på, hvordan dette sikres over for de mest skoletrætte elever.

Figur 3.1 Hvordan passer følgende udsagn på dig, hvis du tænker tilbage på perioden, lige inden du gik ud af grundskolen?

Anm.: N: 4.005-4.027. Test for signifikante forskelle mellem zigzaggere (referencekategori) og hhv. unge, som har taget den lige vej på gymnasiet eller på erhvervsuddannelse. Gennemsnit på en skala fra 0-10, hvor 0 er "passer slet ikke" og 10 er "passer fuldstændigt".

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Tidligere er det vist, at det er en udbredt holdning blandt forældre, at den unge skal vælge uddannelse efter lyst, interesse og efter, hvad der gør dem glade (Thomsen et al., 2020). Dette afspejler sig også i denne undersøgelse, hvor langt hovedparten af alle de unge har oplevet, at familien støttede deres valg. Figur 3.1 viser imidlertid, at gruppen af 'zigzaggere' i mindre grad end de øvrige grupper har oplevet, at de havde nok viden om uddannelsesmuligheder og støtte fra deres familie. Tidligere studier har vist, at der er selvstændig sammenhæng mellem forældrenes forventninger til uddannelse og den unges

egne (Cheng & Starks, 2002; Goyette & Xie, 1999; Rimkute et al., 2012). Forskellen i de unges oplevelser af støtten fra familien kan derfor tænkes at have haft en afgørende betydning for de unges uddannelsesforløb.

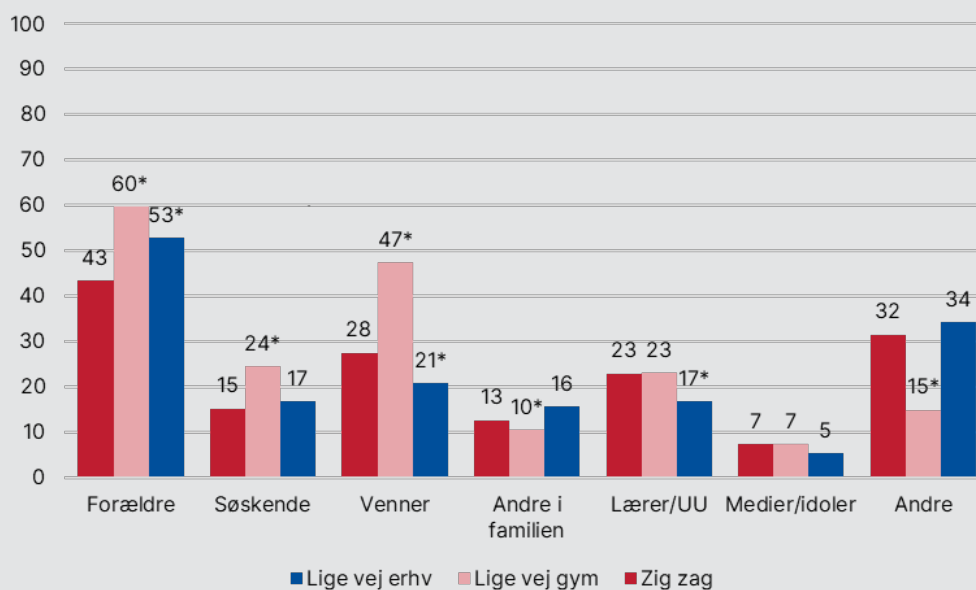
Figur 3.1 peger samlet set i retning af, at zigzaggerne både har mindre viden om deres uddannelsesmuligheder, mindre støtte fra deres familier og mindre tillid fra deres lærere end øvrige unge. Disse faktorer kan derfor være relevante at sætte ind over for, hvis målet er at få flere til at gå en mere direkte vej igennem ungdomsuddannelserne.

3.2.2 Forskel på støtten fra nære relationer i forbindelse med uddannelsesvalg

Unge kan tale med forskellige personer i deres omgangskreds i forhold til deres valg af uddannelse. Et nyere dansk studie finder, at flest unge har snakket mest med deres forældre om deres uddannelsesovervejelser (89 pct.), og at det er også forældre, som har størst betydning for disse overvejelser. Ud over forældre angiver de unge også, at søskende, venner, lærere og UU-vejledere er personer, som har betydet mest for deres valg (Thomsen, 2022).

Figur 3.2 viser, at unge, der tager den lige vej på gymnasiale uddannelser, hyppigere end de andre grupper angiver, at forældre og/eller venner har haft størst betydning for deres uddannelsesvalg.

Figur 3.2 Hvem havde størst betydning for dit valg af ungdomsuddannelse (flere mulige valg)? Procent.

Anm.: N: 4.034. Test for signifikante forskelle mellem zigzaggere (referencekategori) og hhv. unge, som har taget den lige vej på gymnasiet eller på erhvervsuddannelse.

Note: * p < 0,05.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

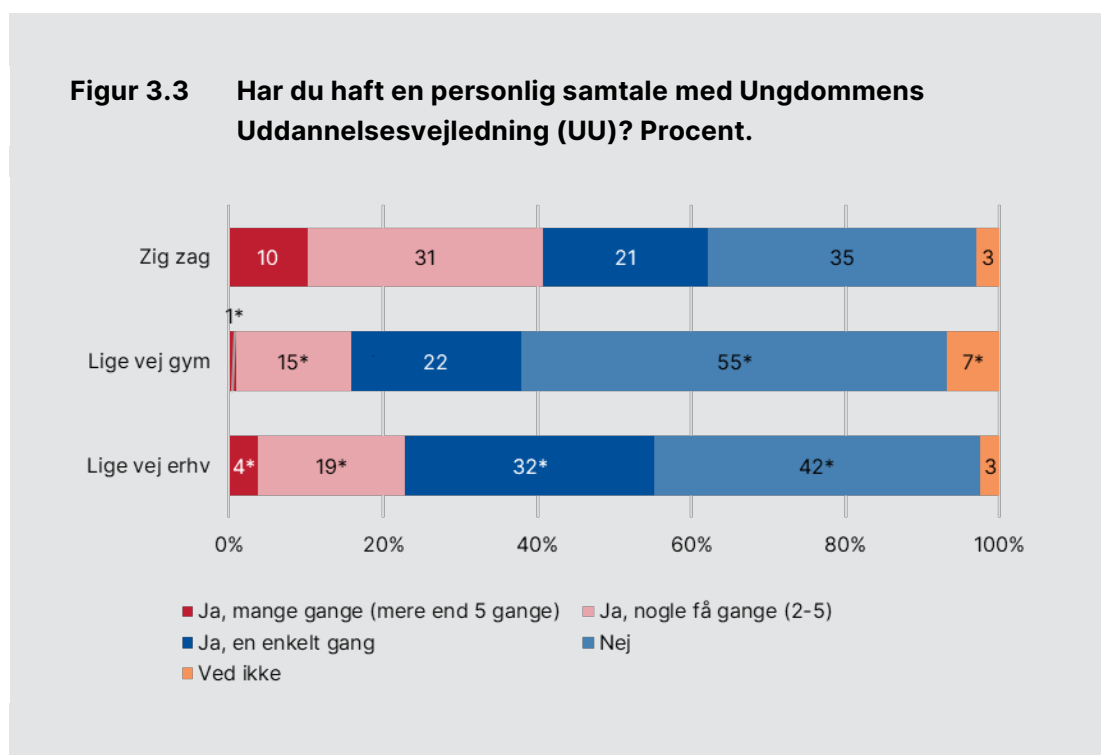
Tallene i Figur 3.2 vidner om, at unge på gymnasiale ungdomsuddannelser i højere grad end andre er influeret af venner i deres omgangskreds. Det er højst sandsynligt venner, som også selv har valgt den gymnasiale vej. I en anden undersøgelse angiver dobbelt så mange unge af ufaglærte (33 pct.) som af akademikere (16 pct.) dog, at det er vigtigt at kende nogen, der har gået på den uddannelse, de vælger. Ligesom det er vigtigere for børn af ufaglærte (25 pct.), at de kender nogen, der skal begynde på den samme uddannelse som dem selv sammenlignet med børn af akademikere (13 pct.). I studiet argumenteres for, at kendskab og tryghed i form af venner er en central kompenserende faktor for børn af ufaglærte, der er mindre hjemmevante i uddannelsessystemet (Thomsen, 2022). Denne undersøgelse kunne pege i retning af, at unge, der vælger den gymnasiale vej, også i høj grad er influeret af deres venner i forhold til deres uddannelsesvalg.

Som vist i Figur 3.2 svarer ca. en tredjedel af de unge, der vælger erhvervsuddannelsesvejen, eller som ikke tager den lige vej gennem ungdomsuddannelsen, at 'andre' har haft størst betydning for deres uddannelsesvalg. Det er usikkert, hvilke andre personer der er tale om, men det kan potentielt være

voksne, som de unge har mødt i gennem fritidsaktiviteter, fritidsjobs eller på fx anbringelsessteder.

3.2.3 Brugen af UU-vejledning

Figur 3.3 viser, hvor mange unge der har haft en personlig samtale med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) i forbindelse med deres valg af ungdomsuddannelse. Figur 3.3 viser, at over halvdelen af zigzaggerne har haft en personlig samtale med en UU-vejleder. Alligevel kan det umiddelbart undre, at det ikke er en endnu større andel, som har haft en samtale. Det er i denne forbindelse vigtigt at minde om, at målretningen af den individuelle vejledning mod ikke-uddannelsesparate elever først blev implementeret med EUD-reformen i 2015, hvor de unge i denne undersøgelse ikke længere var en del af uddannelsen.

Anm.: N: 4.021. Test for signifikante forskelle mellem zigzaggere (referencekategori) og hhv. unge, som har taget den lige vej på gymnasiet eller på erhvervsuddannelse.

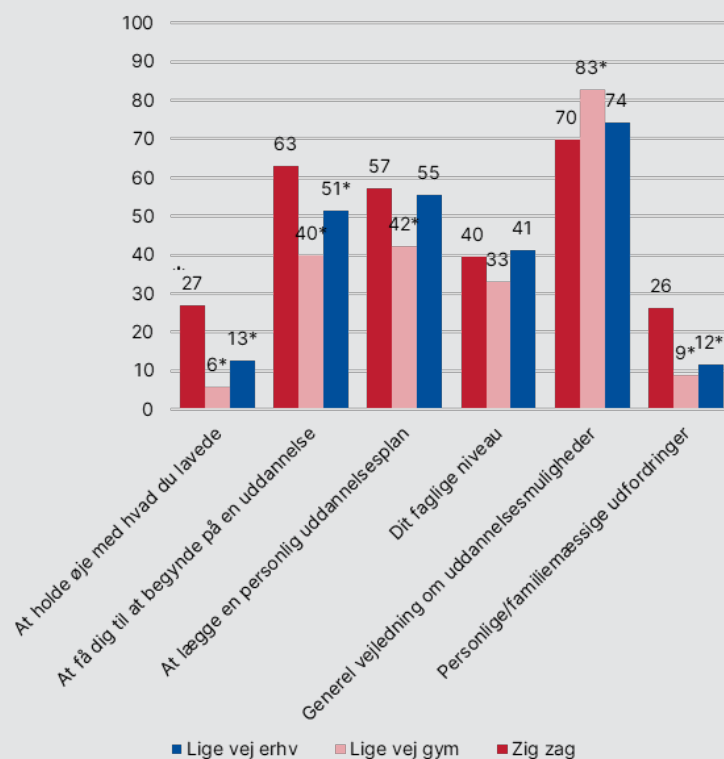
Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

3.2.3.1 Zigzaggerne oplever i højere grad et fokus på kontrol og personlige udfordringer i samtaler med UU

Figur 3.4 viser en opgørelse over indholdet i samtalerne, som de unge har haft med UU-vejledningen. Langt størstedelen af de unge svarer, at samtalen handlede om generel vejledning om uddannelsesmuligheder (70-83 pct.). Her er det særligt relevant at lægge mærke til, at zigzaggerne i højere grad end de andre grupper svarer, at samtalen handlede om at holde øje med, hvad de lavede (27 pct.), om personlige eller familiemæssige udfordringer (26 pct.) eller om at få dem til at påbegynde en uddannelse (63 pct.). Det tyder på, at zigzaggerne i højere grad har oplevet, at samtalerne har haft et element af kontrol end øvrige unge. Derudover tydeliggør det, at gruppen oftere har opsøgt UU-vejledningen for at få hjælp til at håndtere udfordringer, de har med i bagagen, enten på et personligt eller familiemæssigt plan (se kapitel 2).

Figur 3.4 Hvad drejede samtalen sig om? Procent.

Anm.: N: 1.916-1.918. Test for signifikante forskelle mellem zigzaggerne (referencekategori) og hhv. unge, som har taget den lige vej på gymnasiet eller på erhvervsuddannelse. De unge har haft mulighed for at afkrydse et eller flere emner, som samtalerne har omhandlet. De unge har kunnet afgive flere svar.

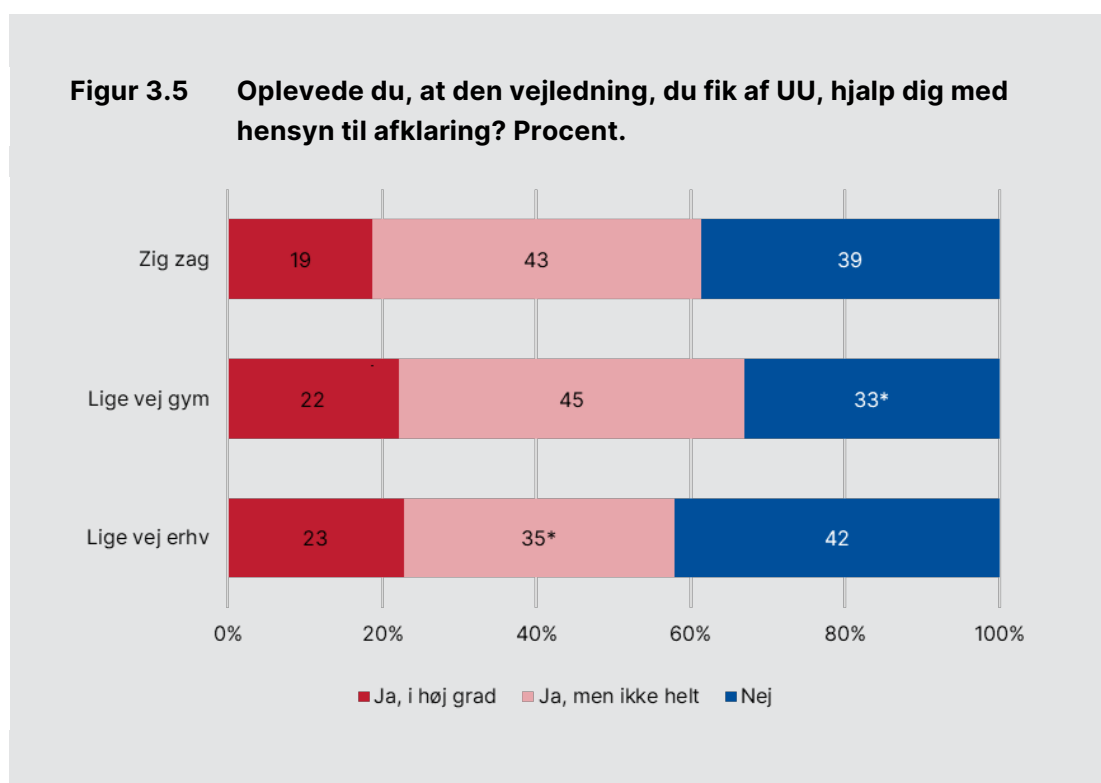
Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

3.2.3.2 Mindst tilfredshed med vejledningen blandt zigzaggerne

Som vist i Figur 3.5 er de unge delte i forhold til deres oplevelser med vejledningen. Det er især de unge, der har taget erhvervsuddannelsesvejen og zigzaggerne, der har en oplevelse af, at vejledningen ikke har hjulpet.

Som nævnt er der sket meget på vejledningsområdet, siden de unge i Årgang 95-undersøgelsen gik ud af udskolingen, og deres besvarelser kan derfor ikke tages som et udtryk for de unges tilfredshed med vejledningen i dag. Det vil dog i forbindelse med fremtidige undersøgelser på vejledningsområdet være relevant at være opmærksomme på i hvor høj grad, der også i dag er unge, der oplever, at vejledningen fx er forbundet med kontrol. Det afspejler muligvis også de unges behov for opbygningen af mere tillidsbaserede relationer, hvilket man i dag arbejder i retning af med for eksempel kontaktpersonsordningen i forbindelse med KUI-lovgivningen.

Anm.: N: 1.899. Test for signifikante forskelle mellem zigzaggere (referencekategori) og hhv. unge, som har taget den lige vej på gymnasiet eller på erhvervsuddannelse.

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

3.3 Barrierer og tiltag i forhold til at øge søgningen til erhvervsuddannelserne

Andelen af en ungdomsårgang, som vælger en erhvervsuddannelse, har siden 2014 ligget stabilt omkring de 20 pct.⁴. Nye tal fra VIVE viser desuden, at langt størstedelen af de unge i 9. klasse orienterer sig mod de gymnasiale ungdomsuddannelser uanset karakterniveau (Thomsen, 2022). I de følgende afsnit præsenterer vi på baggrund af tre vignetek eksperimenter de unges perspektiver på centrale barrierer og konkrete tiltag i forhold til at gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive for de unge i grundskolen.

Vignetterne er, som nævnt i indledningen, beskrivelser af fiktive situationer. Udvalgte oplysninger i vignetteksterne varierer i de tekster, som de unge er blevet præsenteret for, og de svarer dermed ud fra forskellige oplysninger om situationen. De unges besvarelser giver samlet set et billede af, hvilke af de oplysninger, som skiftes ud, der er de centrale for de unges besvarelser. Vi sonderer i analyserne mellem besvarelser fra unge med et zigzaggende og et lige uddannelsesforløb for at se, om der er forskel på den betydning, de to grupper tillægger centrale faktorer.

Afsnit 3.3.1 vedrører en situation, hvor de 25-årige unge er blevet bedt om at vurdere et valg imellem en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Afsnit 3.3.2 vedrører de unges vurdering af en evt. sporopdeling i udskolingen, hvor de unge fx kan få mulighed for at vælge et praksisorienteret spor. Afsnit 3.3.3 vedrører betydningen af praktikpladsmuligheder i forhold til valget imellem to erhvervsuddannelser.

3.3.1 Vignet 1: Valg af ungdomsuddannelse

Vi har i vignet 1 spurgt de unge i Årgang 95-undersøgelsen specifikt om en tænkt situation, som omhandler en person, der i slutningen af 9. klasse i grundskolen skal vælge imellem erhvervsuddannelse og gymnasiet. De unge er blevet præsenteret for forskellige versioner af teksten (vi har varieret de fremhævede dele af teksten i vignetteksten nedenfor). Nogle unge har læst en beskrivelse, hvor eleven er en dreng, i andre en pige. Nogle har læst en beskrivelse af en elev med et højt karaktergennemsnit, mens andre har læst en beskrivelse af en elev med et lavere karakterniveau. Vi har også varieret, om eleven er glad for at gå i skole eller omvendt er skoletræt, og i nogle tekster står der eksplicit, at studievejlederen anbefaler en bestemt ungdomsuddannelse, mens anbefalingen i andre versioner kommer fra en lærer eller forælder.

---

⁴ [Søgetal til erhvervsuddannelserne står stille. Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)

Vignet 1 – Valget af en ungdomsuddannelse

Én version af vignetten:

Samira skal vælge en ungdomsuddannelse. **Samira** har et karaktergennemsnit på **7,2** fra 9. klasse. Hun er ret **glad for** at gå i skole. Hun er i tvivl, om hun skal starte på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Hun er interesseret i en del fag i gymnasiet, men er også interesseret i praktiske fag.

Samira har talt med **en studievejleder** om valget. Baseret på Samiras interesser og faglige niveau har studievejlederen rådet hende til at vælge **gymnasiet**.

- *Hvad vil du råde eleven til at vælge?⁵*
-

Det varierede vi i vignetten:

- Elevens navn, køn og etnicitet (Samira/Mehmet/Helle/Peter)
- Elevens karaktergennemsnit (7,2/4,5)
- Elevens motivation (glad for at gå i skole/træt af at gå i skole)
- Hvem har eleven talt med (en studievejleder/klasselæreren/sine forældre)
- Anbefaling (gymnasie/erhvervsuddannelse)

Analysen viser, at de 25-årige unge helt generelt er mest tilbøjelige til at anbefale, at den unge i vignetten vælger en erhvervsuddannelse frem for gymnasiet. Samlet set er der således 49 pct. af de adspurgte, som "formentlig" eller "helt sikkert" vil anbefale den unge at vælge erhvervsuddannelsen, mens blot 35 pct. vil anbefale den unge at starte i gymnasiet (de resterende 14 pct. ville hverken anbefale erhvervsuddannelsen eller gymnasiet). De unge med et zigzaggende uddannelsesforløb er lidt mere tilbøjelige til at anbefale erhvervsuddannelsen, idet 51 pct. helt sikkert eller formentlig vil anbefale erhvervsuddannelsen. Blandt de unge, der har taget den lige vej, er den tilsvarende andel på 48 pct. Denne forskel er statistisk signifikant, men dog substantielt ret lille.

---

⁵ Efter vignet 1 blev de unge også stillet spørgsmålet: "På hvilken uddannelse tror du, at det er mest sandsynligt, at eleven gennemfører hele uddannelsen?". Svarene på dette spørgsmål giver dog stort set identiske resultater i forhold til spørgsmålet: "Hvad vil du råde eleven til at vælge?", og vi fokuserer derfor udelukkende på dette spørgsmål her (spørgsmålet om sandsynlighed for gennemførelse er også vanskeligere at tolke substantielt, da effekterne afspejler relative sandsynligheder mellem EUD og Gym: Når et godt karaktergennemsnit fx tilsyneladende har en negativ effekt på sandsynligheden for, at personen i vignetten gennemfører EUD, betyder det *ikke*, at et godt karaktergennemsnit mindsker sandsynligheden for gennemførelse af EUD. Det betyder, at relativ gennemførelses-sandsynlighed på EUD falder – i forhold til den gymnasiale uddannelse.

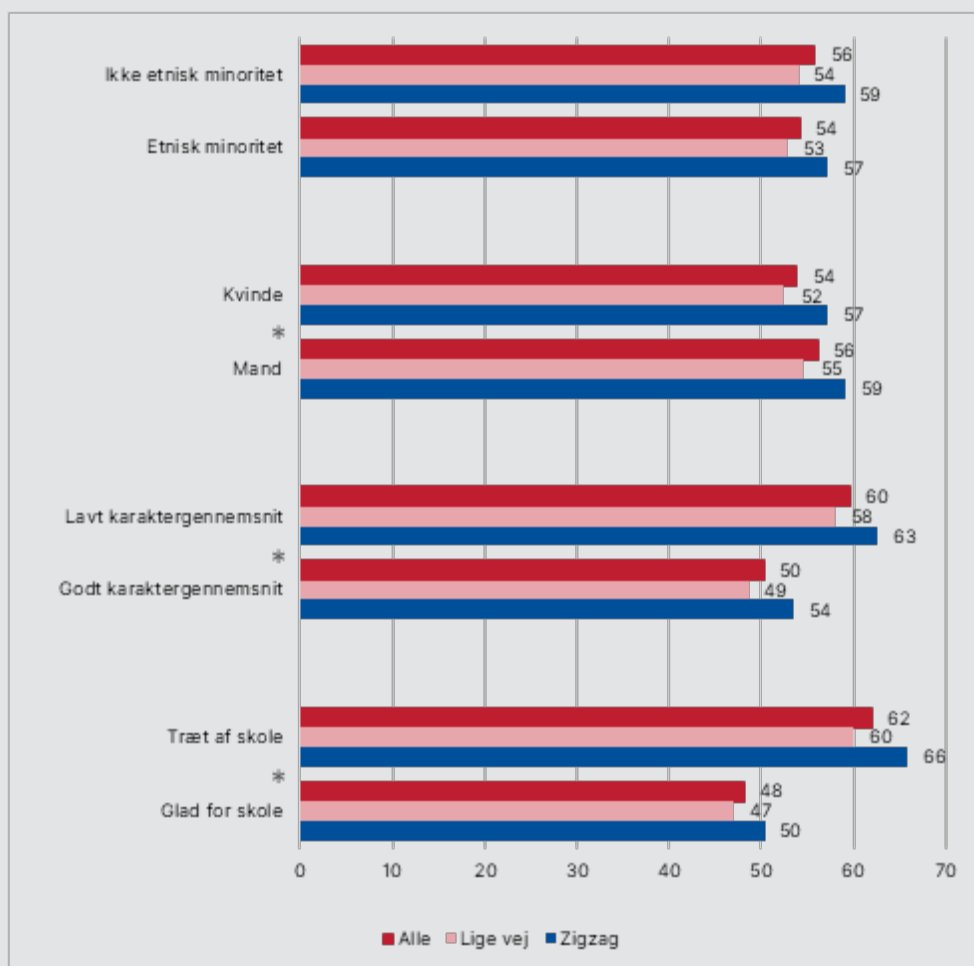
De unges anbefaling afhænger dog i høj grad af nogle af de faktorer, som vi varierer i vignetten. Dette er illustreret i Figur 3.6.

Vi varierede i vignetten bl.a. etniciteten og kønnet på den beskrevne person (dette varierede vi ved at anvende forskellige navne, der giver et klart signal om køn og etnicitet). Der var en tendens til, at de unge var mere tilbøjelige til at anbefale erhvervsuddannelse til mænd, men denne effekt var dog ret lille. Etniciteten havde ikke en statistisk signifikant effekt på, om den beskrevne person blev anbefalet erhvervsuddannelse eller gymnasie.

Hvis de unge i Årgang 95-undersøgelsen får at vide, at den pågældende person har et godt karaktersnit, er de til gengæld langt mindre tilbøjelige til at anbefale erhvervsuddannelsen. På samme vis er de unge mindre tilbøjelige til at anbefale erhvervsuddannelsen, hvis de får at vide, at den pågældende person er glad for at gå i skole (i modsætning til at være træt af at gå i skole). Dette indikerer, at erhvervsuddannelserne i hvert fald blandt nogle unge opfattes som et sted for de fagligt knapt så dygtige og de skoletrætte, mens gymnasiet så til gengæld opfattes som mere passende for de motiverede elever med gode karakterer.

Figur 3.6 Hvad får unge til at anbefale en erhvervsuddannelse?

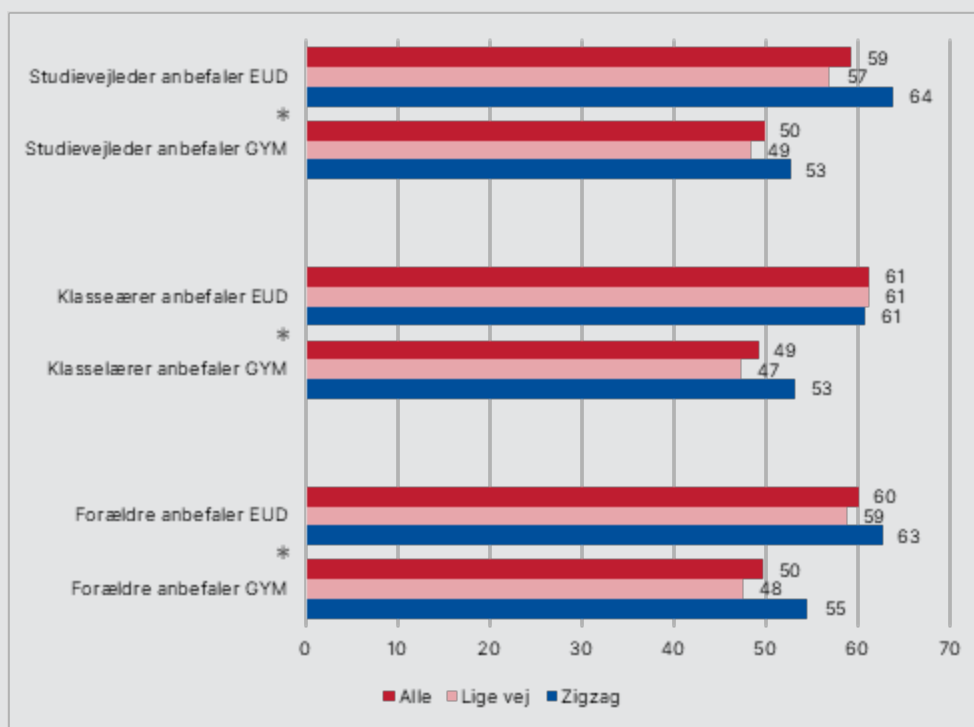
Anm.: Søjlerne illustrer, hvorvidt de adspurgte unge vil anbefale den pågældende unge at vælge en erhvervsuddannelse. De unges anbefalinger er omregnet til en skala fra 0 til 100, hvor 100 svarer til, at alle de adspurgte havde svaret, at de "helt sikkert" ville råde den unge til en erhvervsuddannelse, mens en værdi på 0 svarer til, at alle de adspurgte havde svaret, at de "helt sikkert" ville anbefale gymnasiet.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Endelig varierede vi i vignetten også, om personen i vignetten var blevet vejledt af en studievejleder, sin klasselærer eller sine forældre – og om personen blev vejledt til at vælge erhvervsuddannelsen eller gymnasiet. Effekterne af disse variationer er illustreret i Figur 3.7.

Figur 3.7 Vejledning og anbefaling af erhvervsuddannelse?

Anm.: Søjlerne illustrer hvorvidt de adspurgte unge vil anbefale den pågældende unge at vælge en erhvervsuddannelse. De unges anbefalinger er omregnet til en skala fra 0 til 100, hvor 100 svarer til, at alle de adspurgte havde svaret, at de "helt sikkert" ville råde den unge til en erhvervsuddannelse, mens en værdi på 0 svarer til alle de adspurgte havde svaret, at de "helt sikkert" ville anbefale gymnasiet.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Som det fremgår af figuren, har dette også en stor effekt på, hvad de unge vil anbefale. Generelt er de unge langt mere tilbøjelige til at anbefale en erhvervsuddannelse, hvis dette også er anbefalingen fra studievejleder, klasselærer eller forældre. Det er særligt værd at fremhæve, at forældres vejledning har stort set samme effekt som studievejledere og klasselærere. Zigzaggere er som tidligere nævnt mere tilbøjelige end unge, der har taget en lige vej til at anbefale erhvervsuddannelse, men begge grupper følger i høj grad anbefalingerne fra studievejledere, klasselærere og forældre.

3.3.2 Vignet 2: Praksisbaserede udskolingsforløb

Den relativt lave søgning til erhvervsuddannelserne efter grundskolen kan bl.a. hænge sammen med, at fagene på erhvervsskolerne er mere fremmede for de

unge end fagene på gymnasiet. EVA peger fx på, at fagrækken i grundskolen særligt forbereder eleverne på de gymnasiale ungdomsuddannelser, samt at udskolingens prøveformer primært vurderer relevante kompetencer for optagelse på en gymnasial ungdomsuddannelse (EVA, 2015). Et potentielt redskab i forhold til at øge søgningen til erhvervsuddannelserne kunne derfor være, at eleverne i grundskolen fik bedre muligheder for at stifte bekendtskab med mere praktisk orienterede fag allerede i grundskolen. Derfor har vi i vignet 2 bedt de unge om at forholde sig til en sporopdeling i grundskolens 7.-9. klasser, hvor det er muligt at vælge mellem et bogligt spor og et praksisorienteret spor.

Vignet 2 - Sporopdeling i udskoling

Én version af vignetten:

Forestil dig, at man ændrer de sidste 3 år af folkeskolen, så man i 7., 8. og 9. klasse kan vælge mellem to spor. Det ene spor fokuserer mest på de boglige fag, det andet spor fokuserer mere på praktiske fag, der ligner dem, som man bagefter kan tage en erhvervsuddannelse i.

[Uanset om man vælger det boglige spor eller det praktiske spor, kan man bagefter stadig både søge ind på gymnasiet eller en erhvervsuddannelse.]

[Man kan også skifte mellem de to spor ved afslutningen af 7. og 8. klasse.]

-
- *Synes du, at det er en god eller dårlig idé med disse to spor i de sidste år af folkeskolen?*
  - *Hvilket spor tror du, at du selv ville have valgt?*
-

Det varierede vi i vignetten:

De to tekstbidder i skarpe parenteser, blev kun præsenteret for nogle af de unge.

Overordnet set synes størstedelen af de unge, at det ville være en god idé med en sporopdeling i grundskolen. Blandt alle de adspurgte⁶ er det således 58 pct., der mener, at det ville være en "god idé" eller "meget god idé", mens kun 21 pct. finder, at det ville være en "dårlig idé" eller "meget dårlig idé" (21

⁶ På tværs af de forskellige versioner af vignetten

pct. svarer "hverken god eller dårlig idé eller "ved ikke"). En stor del af de adspurgte unge vurderer det således positivt, at man allerede i grundskolen kan vælge at få mere praksisorienteret undervisning.

Særligt positiv vurderes en boglig/praktiskorienteret sporopdeling i grundskolen blandt de unge, der ikke har taget den lige vej igennem ungdomsuddannelserne (zigzaggerne). Blandt denne gruppe af unge er det 64 pct., der synes, at forslaget er en "god idé" eller "meget god idé". Blandt personer, der har taget den lige vej, er den tilsvarende andel på 55 pct. Det kan skyldes, at det er zigzaggerne, der i særlig høj grad er i målgruppen for et mere praksisorienteret uddannelsesforløb.

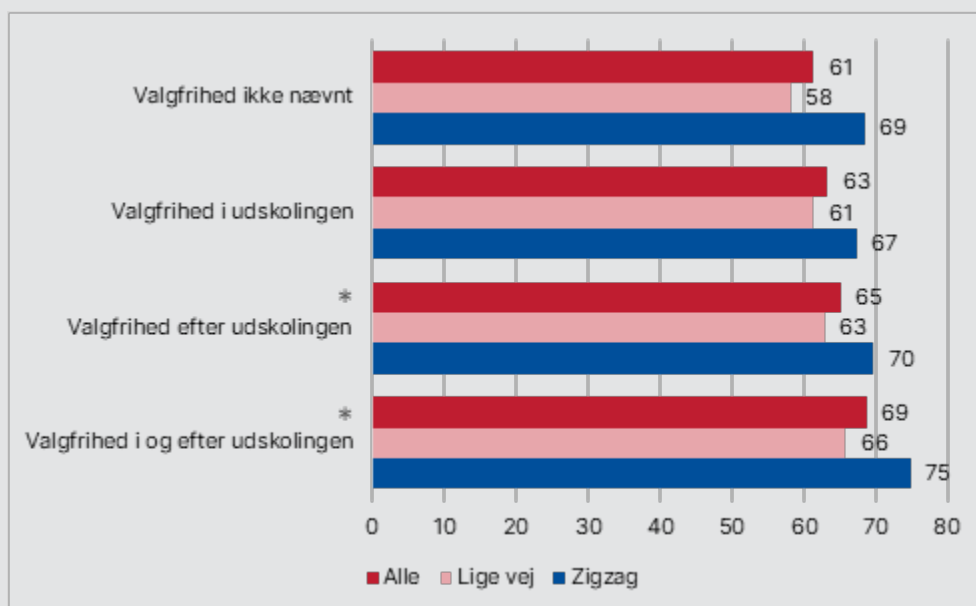
3.3.2.1 Valgfrihed har positiv betydning

En del af de unge blev introduceret til vignetten med en tilføjelse af valgfrihed i forhold til at skifte spor i løbet af 7.-9. klasse og/eller en tilføjelse om valgfrihed efter endt grundskoleforløb. Valgfriheden betød, at den unge i vigneteksemplet kunne søge ind på både gymnasiale ungdomsuddannelser og erhvervsuddannelser uanset valg af spor i 7.-9. klasse. Figur 3.8⁷ viser, at tilslutningen til forslaget om en sporopdeling stiger, når det i vignetten fremhæves, at valget af forskellige spor ikke lukker nogle uddannelsesmæssige døre for de unge.

---

⁷ I figuren er de unges svar omregnet til en skala, der går fra 0 til 100. En værdi på 100 ville svare til, at alle havde svaret, at det var en "meget god idé", mens en værdi på 0 ville svare til, at alle havde svaret "meget dårlig idé".

Figur 3.8 Er sporopdeling i udkolingen en god idé?

Anm.: Søjlerne illustrerer, hvorvidt de adspurgte unge synes, at sporopdeling i udkolingen er en god idé. De unges svar er omregnet til en skala fra 0 til 100, hvor 100 svarer til, at alle de adspurgte havde svaret, at det var en "meget god idé", mens en værdi på 0 ville betyde, at alle de adspurgte havde svaret "meget dårlig idé".

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Blandt de unge, som præsenteres for sporforslaget *uden* tilføjelserne om valgfrihed under og efter grundskolen, er den gennemsnitlige opbakning på 0-100-skalaen på cirka 61, illustreret ved den øverste bjælke i Figur 3.8.

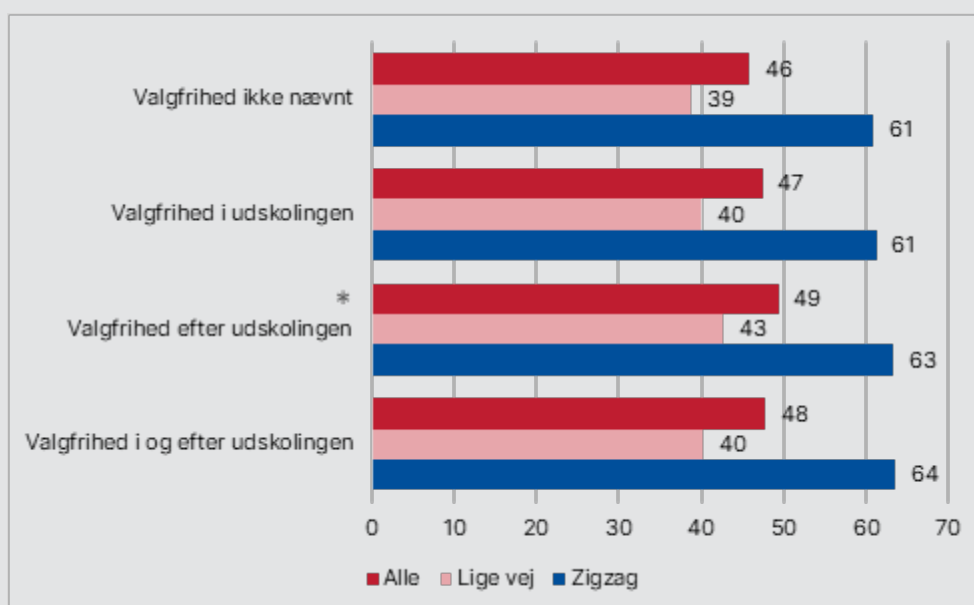
Blandt de unge, som præsenteres for sporforslaget *med* tilføjelserne om valgfrihed under eller efter grundskolen, er opbakningen højere, og opbakningen er med 69 ud af 100 højest, når begge former for valgfrihed understreges. Det er også værd at bemærke, at understregningen af valgfrihed har samme effekt på de unge, der har gået den lige vej og zigzagge: begge grupper bliver mere positive over for forslaget, når denne valgfrihed tilføjes. Dette kan tyde på, at de unge har et behov for at holde deres muligheder åbne og ikke lukke dørene for tidligt.

3.3.2.2 Zigzaggerne er langt mere tilbøjelige til at vælge den praktiske linje

Som det fremgår af beskrivelsen af vignetten, bliver de unge også spurgt om, hvilket spor de selv vil vælge. Blandt alle de adspurgte⁸ er det 47 pct., som svarede, at de "formentlig" eller "helt sikkert" ville vælge det praktiske spor, mens 51 pct. har svaret, at de "formentlig" eller "helt sikkert" ville vælge det boglige spor (1 pct. svarede "ved ikke").

Der er her stor forskel på de unge, der har gået den lige vej, og zigzaggerne. Zigzaggerne er langt mere tilbøjelige til at svare, at de ville vælge den praktiske linje, mens unge, der har gået den lige vej, er mere tilbøjelige til at svare, at de ville vælge den boglige linje.

Figur 3.9 Ville de unge selv vælge det praktiske spor i udskolingen?

Anm.: Søjlerne illustrerer, hvorvidt de adspurgte unge selv ville have valgt den praktiske linje i udskolingen. De unges svar er omregnet til en skala fra 0 til 100, hvor 100 svarer til, at alle de adspurgte havde svaret, at de helt sikkert ville vælge det praktiske spor, mens en værdi på 0 ville betyde, at alle de adspurgte havde svaret, at de helt sikkert ville vælge det boglige spor.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggerne, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Figur 3.9 viser også, at muligheden for at skifte spor og frit vælge ungdomsuddannelse efter udskolingen i mindre grad påvirker, hvad de unge selv svarer, de ville vælge. Forskellen på "valgfrihed ikke nævnt" og "valgfrihed efter

⁸ På tværs af de forskellige versioner af vignetten.

udskolingen” er akkurate og statistisk signifikante, men der er tale om en substantiel begrænset effekt. At valgfriheden blandt denne gruppe af 25-årige har en begrænset effekt på valget af uddannelsesspor, betyder ikke nødvendigvis, at det ikke ville være en væsentlig faktor for børn i grundskolen i dag. Det er i denne forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at de 25-årige unge, som svarer på spørgsmålene, formentlig har ret klare opfattelser af, hvad der ville have været den rigtige vej for dem selv at tage.

3.3.3 Vignet 3: Valg af erhvervsuddannelse og muligheder for praktik

Med vignet 3 undersøger vi den betydning, som de unge tillægger praktikpladsmuligheder i valget af erhvervsuddannelse. Vignetten er præsenteret i boksen nedenfor. Den markerede tekst angiver de oplysninger, som varierer i de scenarier, de unge har forholdt sig til.

Vignet 3: Valg af erhvervsuddannelse og praktikpladsmuligheder

Én version af vignetten:

---

*Julie skal vælge mellem to erhvervsuddannelser. Den første erhvervsuddannelse er den uddannelse, som hun selv synes er mest spændende. Det er **meget svært** at få en praktikplads på uddannelsen. Blandt dem, der har gået på uddannelsen, fik **40 procent** en praktikplads. Det er dog muligt at få skolepraktik på uddannelsen.*

*Den anden erhvervsuddannelse er lidt mindre spændende. Det er **relativt let** at få en praktikplads på uddannelsen. Blandt dem, der tidligere er begyndt på uddannelsen, fik **80 procent** en praktikplads. Det er også muligt at få skolepraktik på uddannelsen.*

■ *Hvad ville du råde eleven til at vælge?*⁹

Det varierede vi i vignetten:

- Elevens navn, køn og etnicitet (Julie/Mathias/Aisha/Youssef)
- Praktikpladsmuligheder (meget svært (40 pct.)/relativt svært (60 pct.)/relativt let (80pct.)/meget let (95 pct.))
- Skolepraktik (muligt/ikke muligt).

---

⁹ Efter vignet 3 blev de unge også stillet spørgsmålet ”På hvilken erhvervsuddannelse tror du, at det er mest sandsynligt, at eleven gennemfører hele uddannelsen?”. Svarene på dette spørgsmål giver dog stort set identiske resultater i forhold til spørgsmålet ”Hvad ville du råde eleven til at vælge?”.

Overordnet set vil de adspurgte unge i høj grad anbefale den erhvervsuddannelse, som den fiktive person selv finder mest interessant. Blandt alle de adspurgte unge er det hele 75 pct., der "formentlig" eller "helt sikkert" ville anbefale den erhvervsuddannelse, som den fiktive person finder mest interessant, mens blot 14 pct. ville anbefale den anden uddannelse, som den fiktive person finder mindre interessant, men hvor det til gengæld er lettere at få en praktikplads. Dog har de adspurgte unges egne uddannelseserfaringer en væsentlig indflydelse på deres anbefalinger. De unge med et zigzaggende uddannelsesforløb er mere tilbøjelige til at anbefale en erhvervsuddannelse med gode muligheder for en praktikplads (42 pct.), mens den tilsvarende andel blandt unge med et lineært uddannelsesforløb er 21 pct.

Tidligere studier viser, at der er et større frafald blandt de unge, der har svært ved at finde praktikplads, end for dem, der har en praktikplads under deres uddannelsesforløb (Bolvig et al., 2019; Rambøll & Qvartz, 2018). En tidligere undersøgelse peger desuden på, at manglende gennemsigtig formidling om praktikpladser på de enkelte erhvervsuddannelser har negativ indflydelse på søgning og gennemførelse af erhvervsuddannelserne (Rambøll & Qvartz, 2018).

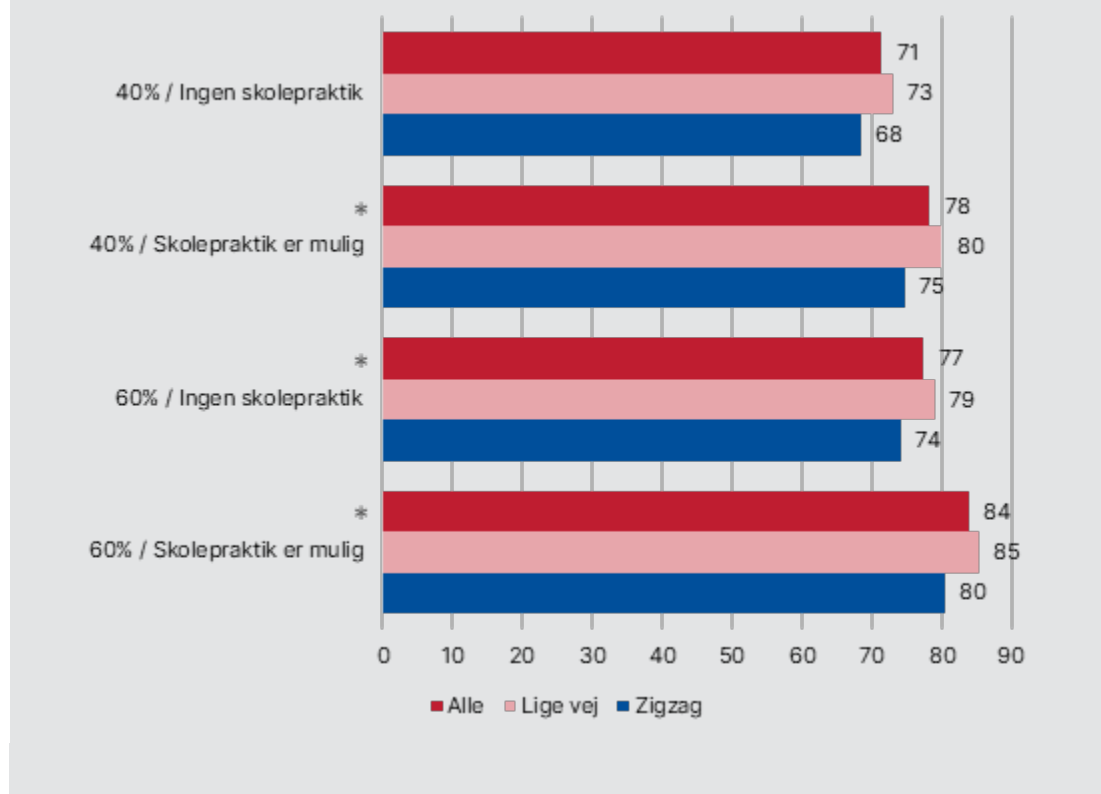
Resultatet af denne undersøgelse indikerer, at de unge i Årgang 95-undersøgelsen vægter interessen for uddannelser meget højt i forhold til praktikpladsmuligheder, og at en del af de unge muligvis ikke er opmærksomme nok på betydningen af gode muligheder for praktik. Samtidig viser de følgende afsnit dog også, at praktikpladsmuligheder, herunder muligheden for skolepraktik, stadig spiller en rolle for de unge.

3.3.3.1 Forskellige praktikpladsers betydning

Figur 3.10 illustrerer, hvilken effekt det har, når vi i vignetten varierer både sandsynligheden for at få en praktikplads på en læreplads (henholdsvis 40 pct. og 60 pct.) og muligheden for skolepraktik på uddannelsen.

Figur 3.10 Praktikpladsmuligheder og anbefalinger af erhvervsuddannelse

Anm.: Søjlerne illustrerer, hvorvidt de adspurgte unge ville anbefale den første erhvervsuddannelse (der var den mest interessante, men også med lavere sandsynlighed for en praktikplads. De unges svar er omregnet til en skala fra 0 til 100, hvor 100 svarer til, at alle de adspurgte havde svaret, at de "helt sikkert" ville anbefale den første erhvervsuddannelse, mens en værdi på 0 ville betyde, at alle de adspurgte havde svaret, at de "helt sikkert" ville anbefale den anden erhvervsuddannelse.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzagere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Som det fremgår af figuren, er de unge generelt set væsentligt mindre tilbøjelige til at anbefale den første uddannelse, når der kun er 40 pct. sandsynlighed for en praktikplads på en læreplads og ingen mulighed for skolepraktik (de øverste søjler), mens de er mest tilbøjelige til at anbefale den første erhvervsuddannelse, når sandsynligheden for en praktikplads er 60 pct., og der samtidig er mulighed for skolepraktik. Dette er umiddelbart ikke overraskende. Det indikerer, at praktikpladsmuligheder både på en læreplads og på en skole spiller en rolle for de unge, når de skal vælge erhvervsuddannelse. Samtidig er det værd at lægge mærke til, at zigzaggerne generelt er lidt mindre tilbøjelige til at anbefale den interessante erhvervsuddannelse, der har relativt dårligere praktikpladsmuligheder. I alle fire versioner af vignetten, som fremgår af Figur

3.10, er zigzaggerne signifikant mindre tilbøjelige til at anbefale denne uddannelse. Dette kunne indikere, at zigzaggerne her, muligvis på grund af egne erfaringer, er mere opmærksomme på betydningen af praktikpladsmulighederne ved valg af erhvervsuddannelse.

4 Trivsel og gennemførelse på de gymnasiale uddannelser

I dette kapitel zoomer vi ind på de unges syn på trivsel og barrierer for gennemførelse på de gymnasiale uddannelser. Afsnit 4.1 belyser først kapitlets hovedkonklusioner. I afsnit 4.2 præsenterer vi dernæst resultater i forhold til de barrierer, de unge selv har mødt. I analysen afgrænser vi os udelukkende til besvarelser fra de unge, hvis første ungdomsuddannelse var en gymnasial uddannelse. Vi sonderer i analysen endvidere imellem unge, der er frafaldet og har gennemført deres gymnasiale uddannelse. Unge, der er frafaldet deres gymnasiale uddannelse, indgår også i gruppen af zigzaggere. I afsnit 4.3 præsenterer vi på baggrund af vignetanalyser resultater i forhold til, hvad de unge i Årgang 95-undersøgelsen mener påvirker trivsel og gennemførelse på de gymnasiale uddannelser mere generelt. Vi sonderer i denne analyse imellem unge, der har hhv. et lige og et zigzaggende uddannelsesforløb bag sig.

4.1 Hovedkonklusioner i kapitlet

Samlet set peger resultaterne fra kapitlet på, at ungegruppen, uanset deres egne erfaringer i uddannelsessystemet, har en ensartet opfattelse af, hvad der har betydning for trivsel og gennemførelse på de gymnasiale uddannelser. De unge tillægger især et højt karaktergennemsnit fra grundskolen en positiv vægt i forhold til trivsel og gennemførelse. Men kapitlet viser også, at de unge tillægger sociale, indholdsmæssige og strukturelle faktorer vægt.

4.1.1 De 25-årige unge, der er faldet fra, har i højere grad haft personlige problemer

Kapitlets analyser viser, at de unge, der er faldet fra, i langt højere grad end unge, der har gennemført, angiver, at de havde personlige problemer og en oplevelse af at være uden for det sociale miljø, mens de gik på uddannelsen. Dette resultat stemmer overens med tidligere undersøgelser, som vægter betydningen af personlige problemer i forhold til elevers frafald på ungdomsuddannelserne (Thomsen, 2016). Samtidig viser kapitlet, at unge, der er faldet fra, oftere oplever, at arbejdsmængden var for stor, de faglige krav var for høje, og at de mistede interessen for uddannelsen. Endvidere peger kapitlet på et potentiale for mere og bedre vejledning af unge, som er i risiko for at frafalde deres gymnasiale uddannelse.

4.1.2 For lidt praktisk indhold på uddannelsen

På tværs af de unge, som gennemfører og frafalder de gymnasiale uddannelser, viser kapitlet desuden nogle interessante fund. Blandt andet fremgår det, at lidt under halvdelen af alle unge har oplevet, at der var for lidt praktisk indhold på uddannelsen, og ca. en tredjedel har oplevet at have et dårligt forhold til én eller flere af deres lærere eller problemer i deres privatliv. Afsnittet viser samtidig, at de unge svarer overvejende positivt på udsagn relateret til deres oplevelser af støtten fra lærere og kammerater i forhold til at gennemføre uddannelsen. Desuden svarer de unge i overvejende grad positivt på udsagn om deres tro på egne evner i forhold til at klare det faglige niveau på uddannelsen.

4.1.3 Faglige kvalifikationer, mentorordninger, undervisning og ydre rammer tillægges væsentlig vægt for trivsel og gennemførelse

Analysen af vignetten vedrørende trivsel og gennemførelse på gymnasiet viser, at de unge tillægger flere forskellige faktorer væsentlig vægt. Nedenstående tre fund gælder både for unge, der har gået den lige vej, og zigzaggere. Zigzaggerne er lidt mindre optimistiske i forhold til trivsel og gennemførelse på gymnasiet, men det har samme positive indflydelse på begge grupperes vurdering, hvis gymnasiet fx har en mentorordning.

1. For det første tillægger de unge faglige kvalifikationer afgørende vægt for trivsel og gennemførelse på gymnasiet.
2. For det andet tillægger de unge også uddannelsesinstitutionernes initiativer væsentlig vægt. De unge tillægger således en mentorordning på gymnasiet positiv vægt både i forhold til trivsel og gennemførelse, mens traditionel pædagogik på gymnasiet modsat vurderes til at have en negativ indflydelse på trivsel.
3. For det tredje tillægger de unge også de ydre rammer vægt. De unge opfatter afstand til uddannelsesinstitutionen og antallet af venner på uddannelsesinstitutionen som væsentligt i forhold til både trivsel og gennemførelse. Dette er naturligvis relevant i diskussioner om placering og centralisering af uddannelsesinstitutioner.

4.2 De unges egne erfaringer og møde med barrierer

I 2017 trådte en ny gymnasireform i kraft. Det overordnede mål var at styrke elevernes faglighed, trivsel og overgang til videregående uddannelse. Følgforskningen af gymnasireformen peger på, at elevernes trivsel og overgange til de videregående uddannelser er styrket efter reformen, mens der ikke ses nogen samlet fremgang i elevernes faglige resultater (EVA & Rambøll, 2022).

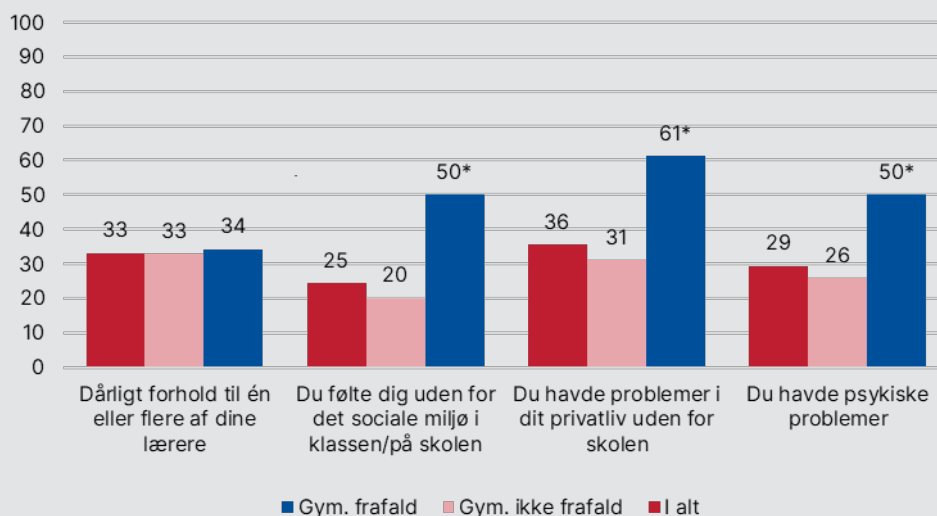
Hovedparten af de 25-årige unge i denne undersøgelse er formentlig påbegyndt en gymnasial uddannelse et stykke tid før reformen. Besvarelsene kan derfor ikke ses som et udtryk for, hvordan uddannelserne opleves i dag. Samtidig er det sandsynligt, at nogle af de udfordringer og barrierer, som de 25-årige unge er stødt på i deres gymnasietid, fortsat udgør barrierer for unge i dag.

Med henblik på at øge gennemførelsen på ungdomsuddannelserne er det umiddelbart interessant at afdække forskelle og ligheder i de unges tilbageblik på deres gymnasiale uddannelse alt efter deres egen gennemførelse. 14 pct. af de unge i Årgang 95-undersøgelsen, hvis første ungdomsuddannelse var en gymnasial uddannelse, er faldet fra. Tidligere undersøgelser peger på, at det at få skabt et tilhørsforhold til en ny uddannelse handler om at føle sig fagligt og socialt inkluderet. Især udfordrede elever er mere sårbare over for den utryghed, der kan være i at skulle indgå i et nyt læringsrum med en fremmed gruppe af elever og nye lærere (EVA, 2017). I denne undersøgelse afdækkes derfor både barrierer relateret til de unges hhv. faglige og sociale inklusion på ungdomsuddannelsen. Endvidere afdækkes barrierer af mere personlig karakter.

4.2.1 Personlige og sociale problemer fylder mere for de unge, der er faldet fra

Figur 4.1 viser de unges oplevelser af sociale og personlige problemer. Det fremgår af figuren, at der er en markant forskel imellem de unge, der er frafaldet gymnasiet, og de unge, der ikke er. Samtidig er det bemærkelsesværdigt, hvor mange af de unge der samlet set angiver psykiske problemer, problemer i deres privatliv uden for skolen og et dårligt forhold til én eller flere af deres lærere.

Figur 4.1 Oplevede du nogle af følgende problemer på den første ungdomsuddannelse, du begyndte på efter grundskolen? Procent.

Anm.: N: 2.581-2.625. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres gymnasiale uddannelse (referencekategori) og unge, som falder fra.

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

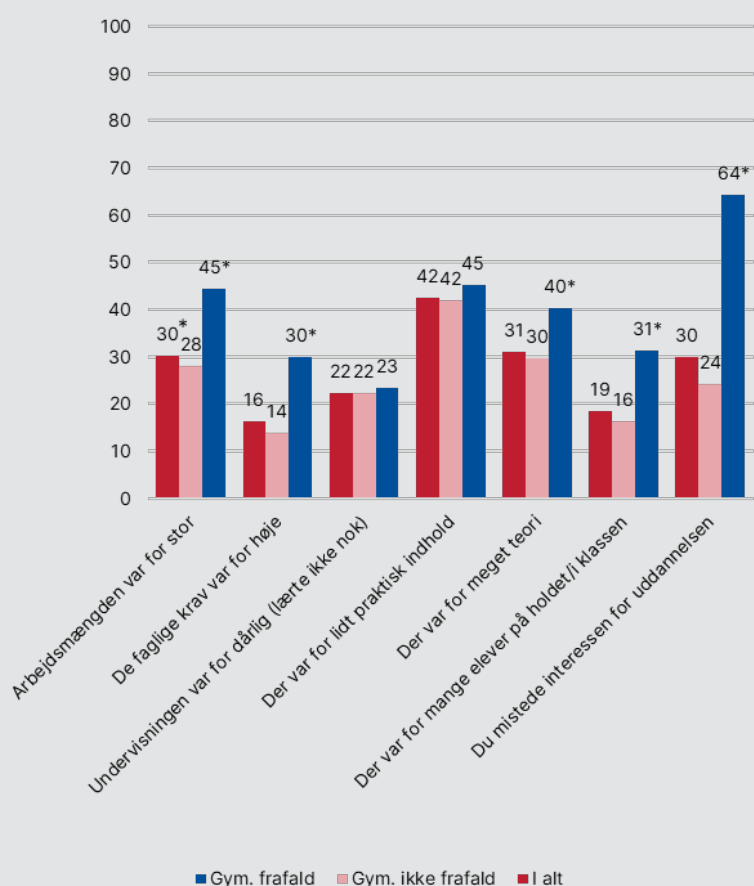
De unge, der er faldet fra uddannelsen, angiver i langt højere grad problemer relateret til deres privatliv uden for skolen. Derudover svarer de – sammenlignet med elever, som har gennemført – også i højere grad, at de havde psykiske problemer, og at de følte sig uden for det sociale miljø på skolen. Dette resultat stemmer overens med tidligere undersøgelser, som peger på, at unge, der falder fra, ikke så meget gør det på grund af selve uddannelsen, men fordi de har en række personlige udfordringer (Thomsen, 2016).

4.2.2 De unge angiver for lidt praktisk indhold som et problem

Figur 4.2 viser elevernes oplevelse af potentielle problemer relateret primært til deres faglige inklusion på uddannelsen. Som vist oplever en relativ stor andel af de unge – både dem, der har gennemført, og dem, der er faldet fra – at der var for lidt praktisk indhold på deres gymnasiale ungdomsuddannelse (42-45 pct.). Andelen af unge, der oplever for lidt praktisk indhold på uddannelsen, er lidt lavere på den tekniske gymnasiale uddannelse HTX (28 pct.) end på de øvrige gymnasiale uddannelser, hvor gennemsnittet ligger på 44 pct.

Følgforskningen af gymnasireformen fra 2017 finder ingen tegn på, at eleverne oplever at være mere afklarede om deres valg af videre uddannelse efter reformen sammenlignet med før reformen (EVA & Rambøll, 2022). I forbindelse med fremtidige undersøgelser kunne det være relevant at afdække, hvorvidt et øget praktisk indhold kunne anvendes til at pege eleverne i retning af deres præferencer i forhold til et fremtidigt arbejdsmarked og dermed også i forhold til videre uddannelse.

Figur 4.2 Oplevede du nogle af følgende problemer på den første ungdomsuddannelse, du begyndte på efter grundskolen? Procent.

Anm.: N: 2.429 -2.577. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres gymnasiale uddannelse (referencekategori) og unge, som falder fra.

Note: * p < 0,05.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Figur 4.2 viser desuden, at lige omkring en tredjedel af de unge oplever, at der var for meget teori, og at arbejdsmængden var for stor. Omkring en femtedel påpeger også, at undervisningen var for dårlig.

Generelt set oplever de unge, der er faldet fra den gymnasiale uddannelse, ikke overraskende oftere problemer relateret til den faglige inklusion end unge, som har gennemført uddannelsen. Blandt andet oplever eleverne i højere grad, at arbejdsmængden var for stor, og at de faglige krav var for høje sammenlignet med unge, som ikke falder fra. Et flertal af eleverne, som falder fra, oplever desuden, at de mistede interessen for uddannelsen, efter at de startede på den (64 pct.). Tab af interesse kan skyldes flere forhold og kan tænkes at have sammenhæng til de frafaldnes elever øgede angivelse af problemer i deres privatliv samt oplevelser af at være uden for det sociale miljø i klassen/på skolen, jf. Figur 4.1.

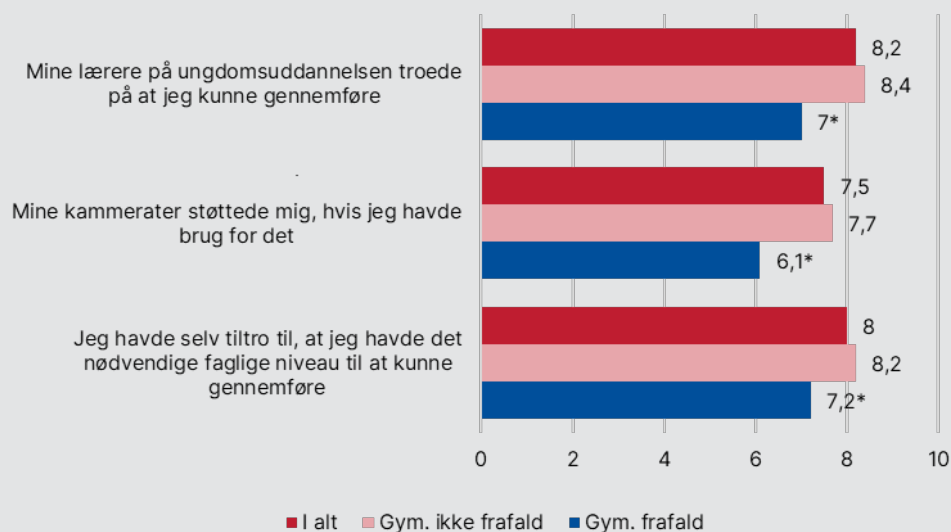
4.2.3 De unge oplever overvejende støtte og tro på egne evner

Hvis unge føler, at deres lærere på uddannelsen tror på, at de kan gennemføre, hvis kammeraterne støtter én, når behovet opstår, og hvis man selv har troen på at kunne gennemføre uddannelsen, kan der være større sandsynlighed for, at man bliver på uddannelsen og gennemfører.

Figur 4.3 viser gennemsnit på en skala fra 1 til 10, hvor 1 svarer til "passer slet ikke", mens 10 svarer til "passer fuldstændigt". Samlet set oplever de fleste unge, at lærerne i overvejende grad troede på, at de kunne gennemføre, at kammeraterne støttede dem, hvis de havde brug for det, og at de selv havde tiltro til, at de havde det faglige niveau til at kunne gennemføre. Unge, som er faldet fra, svarer, som vist i Figur 4.3, mindre positivt på disse områder. De svarer især mindre positivt på udsagnet om, at deres kammerater støttede dem, hvis de havde brug for det, hvilket indikerer, at de generelt set har haft større udfordringer i forhold til den sociale inklusion på uddannelsen end andre unge.

Figur 4.3 Hvordan passer følgende udsagn på dig, hvis du tænker tilbage på perioden, hvor du gik på en ungdomsuddannelse?

Anm.: N: 2.604-2.626. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres gymnasiale uddannelse (referencekategori) og unge, som falder fra. Gennemsnit på en skala fra 0-10, hvor 0 er "passer slet ikke" og 10 er "passer fuldstændigt".

Note: * $p < 0,05$.

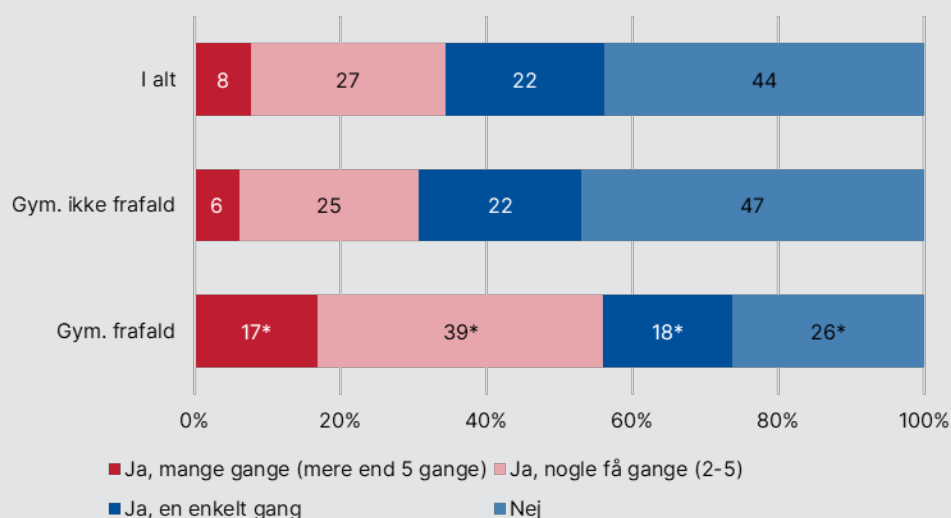
Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

I det følgende afsnit har vi fokus på de unges erfaringer med vejledning.

4.2.4 Potentiale for mere og bedre vejledning målrettet frafaldstruede elever

Overordnet set har flertallet af de unge på de gymnasiale uddannelser haft samtaler med en studievejleder. Unge, der er faldet fra en gymnasial uddannelse, har – som vist i Figur 4.4 – oftere haft én eller flere personlige samtaler med en studievejleder. Samtidig har ca. en fjerdedel af eleverne i denne gruppe ikke haft nogen samtale, hvilket kunne tyde på et potentiale i forhold til mere vejledning af elever, som overvejer at afbryde uddannelsen.

**Figur 4.4 Har du haft en personlig samtale med en studievejleder?
Procent.**

Anm.: N: 2.588. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres gymnasiale uddannelse (referencekategori) og unge, som falder fra.

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Ud over mere vejledning tyder resultater fra undersøgelsen desuden på et potentiale for bedre vejledning. 30-36 pct. af de unge oplever i høj grad, at vejledningen hjalp, mens størstedelen oplever, at vejledningen enten ikke hjalp eller ikke helt hjalp (se Bilagsfigur 1.2.) Der ses ikke forskel på tværs af frafaldne og ikke-fracaldne, når det kommer til oplevelsen af, om vejledningen hjalp eller ej.

Derudover oplever de unge i lav grad, at de blev støttet af en vejleder eller en støtte-kontaktperson på uddannelsen (se Bilagsfigur 1.3). At de unge i lav grad føler, at de blev støttet af en vejleder eller støtte-kontaktperson, kan være et udtryk for, at de ikke har haft behovet. Dog er der ikke særlig stor forskel på oplevelsen af støtte fordelt på elever, der faldt fra (3,1) sammenlignet med unge som ikke faldt fra (2). Med forbehold for, at størstedelen af de 25-årige unge har gået i gymnasiet for nogle år tilbage, kunne ovenstående fund pege på et potentiale for at løfte vejleder- eller støtte-kontaktperson-indsatsen for elever på gymnasiale uddannelser, som er i risiko for at falde fra.

4.3 Barrierer og tiltag i forhold til at øge trivsel og gennemførelse

De gymnasiale uddannelser har langt fra de samme udfordringer med frafald som erhvervsuddannelserne. Desuden peger følgeforskningen af gymnasierformen på, at det går i den rigtige retning med trivslen på de gymnasiale uddannelser (EVA & Rambøll, 2022).

Vi har i vignet 4 undersøgt de unges opfattelse af, hvilke faktorer der har betydning for trivsel og gennemførelse i gymnasiet. De unge blev præsenteret for følgende vignet:

Vignet 4 – Trivsel og gennemførelse i gymnasiet

Én version af vignetten:

***Emma** starter på gymnasiet efter sommerferien. Hun har et karaktergennemsnit på **4,7** fra 9. klasse. Gymnasiet, som Emma starter på, ligger **40 minutter** væk fra hendes hjem. Der er **mange** af Emmas venner, som også starter på samme gymnasie.*

[Undervisningen på gymnasiet er ret traditionel, og der er få projekter på tværs af forskellige fag.] [Alle nye elever på gymnasiet får en lærer som mentor. Denne mentor kan de tale med om både faglige og personlige problemer.]

- *Hvor godt eller dårligt tror du, at eleven vil trives på gymnasiet?*
  - *Hvilken sandsynlighed tror du der er for, at eleven gennemfører gymnasiet?*
-

Det varierede vi i vignetten:

- Elevens navn, køn og etnicitet (Emma/Nikolaj/Aisha/Muhammad)
- Elevens karaktergennemsnit (4,7/7,8)
- Afstand til gymnasiet (10 minutter/40 minutter)
- Venner på gymnasiet (få/mange)
- Pædagogik og mentorordning: De to tekstbidder i skarpe parenteser blev kun præsenteret for nogle af de unge.

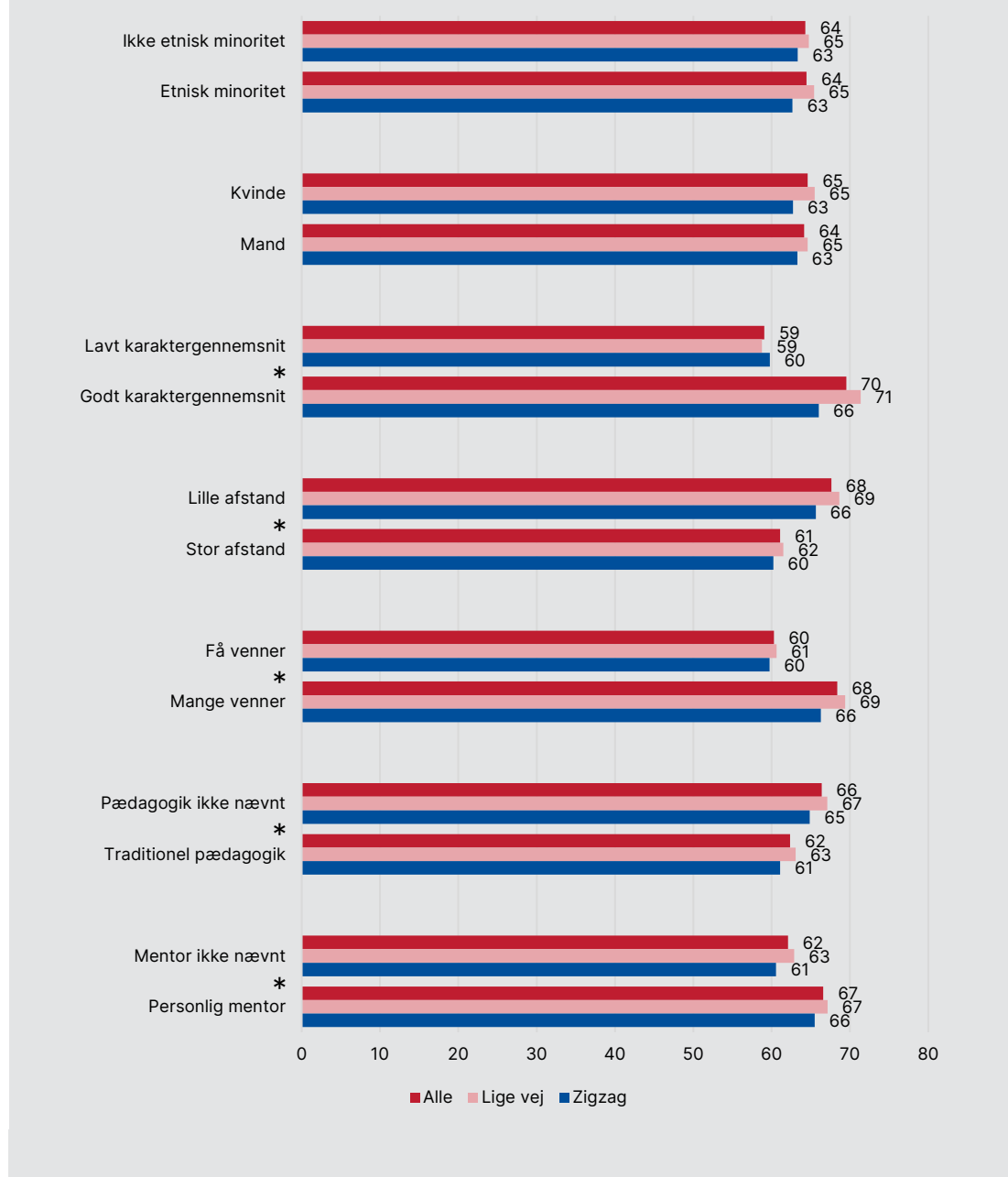
På tværs af alle de adspurgte unge forventede et flertal (59 pct.), at eleven ville trives "godt" eller "meget godt" i gymnasiet. Samtidig svarer 49 pct., at der var "høj" eller "meget høj" sandsynlighed for, at eleven ville gennemføre gymnasiet. Forventninger til elevens trivsel og gennemførelse var højest blandt de unge, der selv har taget den lige vej gennem ungdomsuddannelsen. Blandt denne gruppe forventede 61 pct., at personen ville trives godt eller meget godt, og 54 pct. mente, at der var høj eller meget høj sandsynlighed for, at personen ville gennemføre gymnasiet. Blandt zigzaggerne var de tilsvarende andele på 54 pct. for trivsel og 39 pct. for gennemførelse. Det ser således ud til, at zigzagernes egne blandede erfaringer med ungdomsuddannelserne også smitter af på deres opfattelser af, hvorledes andre unge vil opleve uddannelsessystemet.

I de følgende afsnit afdækker vi, hvad de 25-årige unge vurderer har betydning for trivslen og gennemførelsen på de gymnasiale uddannelser. I afsnit 4.3.1 præsenterer vi resultater i forhold til vignettens spørgsmål om trivsel, mens afsnit 4.3.2 præsenterer resultater i forhold til spørgsmålet om gennemførelse.

4.3.1 Flere forhold vurderes at have betydning for trivslen, herunder karakterer, venner og afstanden til uddannelsesstedet

Ligesom i de øvrige vignetter varierede vi en række faktorer i teksten. Betydningen af disse faktorer er illustreret i de følgende to figurer. I første omgang ser vi i Figur 4.5 på, hvad disse faktorer har for de unges opfattelser af personens trivsel i gymnasiet.

Figur 4.5 Hvad påvirker trivsel på gymnasiet?

Anm.: Søjlerne illustrer de unges forventninger til elevens trivsel på gymnasiet. En værdi på 0 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget lav sandsynlighed for, at personen trives på gymnasiet, mens en værdi på 100 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget høj sandsynlighed for, at personen trives.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Analysen viser, at karakterer tillægges meget stor betydning for forventninger til trivsel. Både blandt dem, der er har taget den lige vej, og blandt zigzaggerne er forventningerne til personens trivsel langt højere, hvis personen har et godt karaktergennemsnit.

Det er dog langt fra kun de rent faglige faktorer, der har betydning. Hvis personen, der beskrives, har lang transportafstand til gymnasiet eller få venner på gymnasiet, forventer de unge også, at trivslen vil være markant lavere, end hvis personen har kort afstand til gymnasiet og mange venner på gymnasiet. Dette stemmer overens med resultatet af en nyere analyse, som viser, at frafaldet blandt gymnasieelevernes øges, i takt med at afstanden imellem elevens bopæl og uddannelsesstedet øges, hvilket ikke ses på erhvervsuddannelserne (Larsen, Pedersen & Rose-Nielsen, 2021).

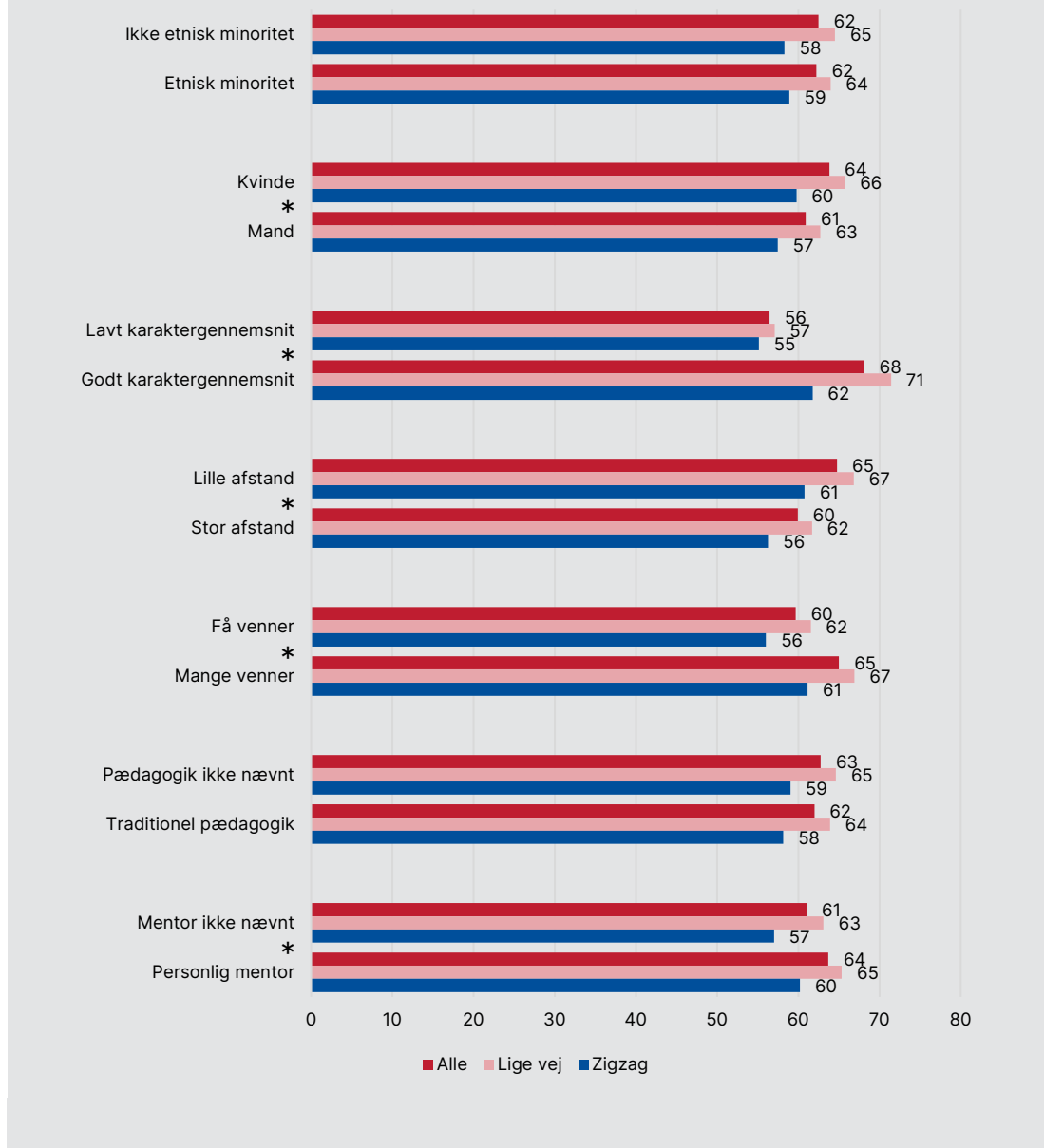
Gymnasiets pædagogiske tilgang har også en effekt, idet de unge forventer lavere trivsel på et gymnasie med en traditionel pædagogisk tilgang. Modsat har en mentorordning på gymnasiet en forventet positiv effekt på vurderingen af trivslen. For alle faktorer gælder det, at personer, der har gået den lige vej, og zigzaggerne reagerer på samme vis. Zigzaggerne er som nævnt lidt mindre optimistiske i forhold til trivslen på gymnasiet, men det har samme positive indflydelse på unge med et zigzaggende og et lineært uddannelsesforløb, hvis gymnasiet fx har en mentorordning.

Resultaterne indikerer, at de unge ikke opfatter køn eller etnicitet som en barriere i forhold til trivsel på gymnasiet. Det har dermed ingen signifikant betydning, om personen i vignetten bliver beskrevet som en etnisk minoritet eller ej, eller om personen er mand eller kvinde.

4.3.2 Gennemførelse vurderes i høj grad at være påvirket af de samme faktorer som trivsel

De unges opfattelse af, hvad der har betydning for gennemførelse på gymnasiet, stemmer i høj grad overens med deres opfattelser vedrørende trivsel på gymnasiet. De unges svar vedrørende sandsynligheden for gennemførelse er illustreret i Figur 4.6.

Figur 4.6 Hvad påvirker sandsynligheden for gennemførelse på gymnasiet?

Anm.: Søjlerne illustrer de unges forventninger til elevens gennemførelse af gymnasiet. En værdi på 0 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget lav sandsynlighed for, at personen gennemfører, mens en værdi på 100 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget høj sandsynlighed for, at personen gennemfører.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Figur 4.6 viser, at et lavt karaktergennemsnit, stor afstand til uddannelsesinstitutionen og få venner på gymnasiet har en markant negativ effekt. Dog er

effekten af en traditionel pædagogisk tilgang mindre og ikke statistisk signifikant. Mens de unge har opfattelsen af, at en traditionel pædagogisk tilgang vil være negativ i forhold til trivsel, har de dermed ikke en opfattelse af, at en traditionel pædagogisk tilgang mindsker sandsynligheden for at gennemføre gymnasiet.

Etnicitet på den person, der beskrives, har ikke betydning for opfattelser vedrørende gennemførelse, men det er dog værd at bemærke, at køn har en betydning, idet de unge generelt opfatter sandsynligheden for gennemførelse som mindre, hvis eleven er en mand frem for en kvinde.

5 Trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelserne

I dette kapitel præsenterer vi de unges syn på trivsel og barrierer for gennemførelse på erhvervsuddannelserne. Afsnit 5.1 belyser først kapitlets hovedkonklusioner. I afsnit 5.2 præsenterer vi dernæst resultater i forhold til de barrierer, de unge selv har mødt bl.a. i forbindelse med deres praktikperiode. I analysen afgrænser vi os udelukkende til besvarelser fra unge, hvis første ungdomsuddannelse var en erhvervsuddannelse. Vi sonderer i analysen endvidere imellem unge, der enten er faldet fra eller har gennemført deres erhvervsuddannelse. Unge, der er frafaldet deres erhvervsuddannelse, indgår også i gruppen af zigzaggere. I afsnit 5.3 præsenterer vi på baggrund af vignetanalyser resultater i forhold til, hvad de unge i Årgang 95-undersøgelsen mener påvirker trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelserne mere generelt. Vi sonderer i denne analyse imellem unge, der har hhv. et lige og et zigzaggende uddannelsesforløb bag sig.

5.1 Hovedkonklusioner i kapitlet

I dette kapitel har vi undersøgt barrierer og trivsel på erhvervsuddannelserne. På samme måde som i kapitel 4 peger resultaterne på, at ungegruppen – uanset deres egne erfaringer i uddannelsessystemet – har en ensartet opfattelse af, hvad der har betydning for trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelser. Endvidere peger kapitlet på, at der er et stort overlap imellem de faktorer, som ungegruppen vurderer er vigtige for trivslen og gennemførelsen på de gymnasiale uddannelser som på erhvervsuddannelserne, ligesom der også er et væsentligt overlap imellem de barrierer, som de unge, der er faldet fra på hhv. erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser, har mødt. Særskilt for erhvervsuddannelserne er det dog værd at bemærke, at unge, der er faldet fra, i højere grad har mødt udfordringer i forbindelse med praktikken end unge, som har gennemført.

5.1.1 Tab af interesse og personlige problemer tyder på at være væsentlige årsager til frafald

Særligt individuelle problemer i privatlivet eller psykiske problemer lader til at være barrierer for at gennemføre erhvervsuddannelsen, ligesom manglende interesse for uddannelsen er udslagsgivende. Overordnet set tegner der sig

desuden et billede af, at unge, som falder fra deres erhvervsuddannelse, i lavere grad føler, at praktikkens sociale og faglige miljø var tilfredsstillende sammenlignet med unge, som har gennemført erhvervsuddannelsen.

5.1.2 Potentiale for mere og bedre vejledning og støtte

Kapitlet peger på et potentiale for mere og bedre vejledning og støtte, herunder fra støtte-kontaktpersoner, praktikpladskonsulenter og vejledere. 28 pct. af de elever, som er faldet fra, svarer, at de ikke har haft nogen samtaler med en vejleder eller praktikpladskonsulent, og 21 pct. har kun haft én enkelt samtale. En stor gruppe af de unge oplever desuden, at den vejledning, de har modtaget, kun hjalp i nogen grad. På spørgsmålet om, hvordan de unge vurderer den støtte, de modtog fra en vejleder eller støtte-kontaktperson, svarer de unge i gennemsnit lige omkring 3 på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er det bedste. Samlet set tyder ovenstående fund på, at frafaldstruede elever på erhvervsuddannelserne kunne have behov for mere vejledning og støtte.

5.1.3 Overlap til de gymnasiale uddannelser i forhold til de faktorer, som de unge tillægger vægt for trivsel og gennemførelse

Analysen af vignetten vedrørende trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelserne viste, at det i høj grad er de samme faktorer, der ses som afgørende på erhvervsuddannelser såvel som på de gymnasiale uddannelser (jf. kapitel 4).

For det første tillægger de unge også på erhvervsuddannelserne faglige kvalifikationer stor betydning for trivsel og gennemførelse.

For det andet tillægger de unge også uddannelsesinstitutionernes initiativer væsentlig vægt. Ligesom på de gymnasiale uddannelser tillægger de unge således en mentorordning på erhvervsuddannelserne positiv vægt både i forhold til trivsel og gennemførelse.

For det tredje tillægger de unge også de ydre rammer vægt. De unge opfatter afstand til uddannelsesinstitutionen og antallet af venner på uddannelsesinstitutionen som væsentligt i forhold til både trivsel og gennemførelse. Samtidig viste vignetten, at de unge reagerede positivt på en campus-konstruktion, hvor erhvervsuddannelse lå samme sted som andre uddannelsesinstitutioner. Resultaterne er dermed relevante i forhold til diskussioner om og planlægning af placering af uddannelsesinstitutioner.

Ligesom ved de foregående vignetter gælder disse resultater både for personer, der har gået den lige vej, og for zigzaggere. Zigzaggerne er lige – som de var ved gymnasiet – lidt mindre optimistiske i forhold til trivsel og gennemførelse.

5.2 De unges egne erfaringer og møde med barrierer

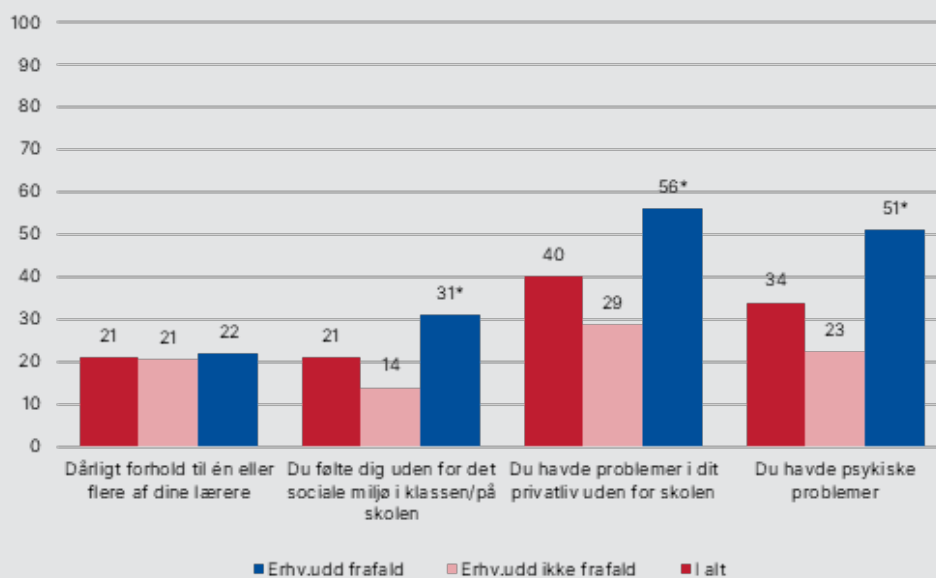
41 pct. af de unge i Årgang 95-undersøgelsen, som er startet på en erhvervsuddannelse efter grundskolen, er faldet fra uddannelsen. Det er en markant højere frafaldsprocent sammenlignet med unge, hvis første ungdomsuddannelse var en gymnasial uddannelse (14 pct.). Derfor er det særligt relevant at sætte lys på de unges oplevelser, efter de er startet på deres erhvervsuddannelse, og undersøge, hvilke udfordringer der kan have været medvirkende til deres frafald.

5.2.1 Personlige og sociale problemer fylder mere for de unge, der er faldet fra

Ligesom på de gymnasiale uddannelser har en væsentlig andel af de unge, som er faldet fra en erhvervsuddannelse, oplevet personlige problemer, herunder psykiske problemer, mens de var på uddannelsen. Cirka en tredjedel af de unge, der er faldet fra, har desuden oplevet at føle sig uden for det sociale fælleskab. Ligesom på de gymnasiale uddannelser er der desuden en betydelig andel af de unge, der har gennemført uddannelsen, som angiver problemer i deres privatliv uden for uddannelsen, herunder psykiske problemer.

De unge på erhvervsuddannelserne angiver i mindre grad end de unge på de gymnasiale uddannelser, at de har haft et dårligt forhold til deres lærere. Dette kan hænge sammen med, at lærer-elev-relationer er mere omskiftelige på erhvervsuddannelserne end på de gymnasiale uddannelser, hvor længere forløb kan tænkes at gøre forholdet til bestemte lærere mere betydningsfyldt for de unge.

Figur 5.1 Oplevede du nogle af følgende problemer på den første ungdomsuddannelse, du begyndte på efter grundskolen? Procent.

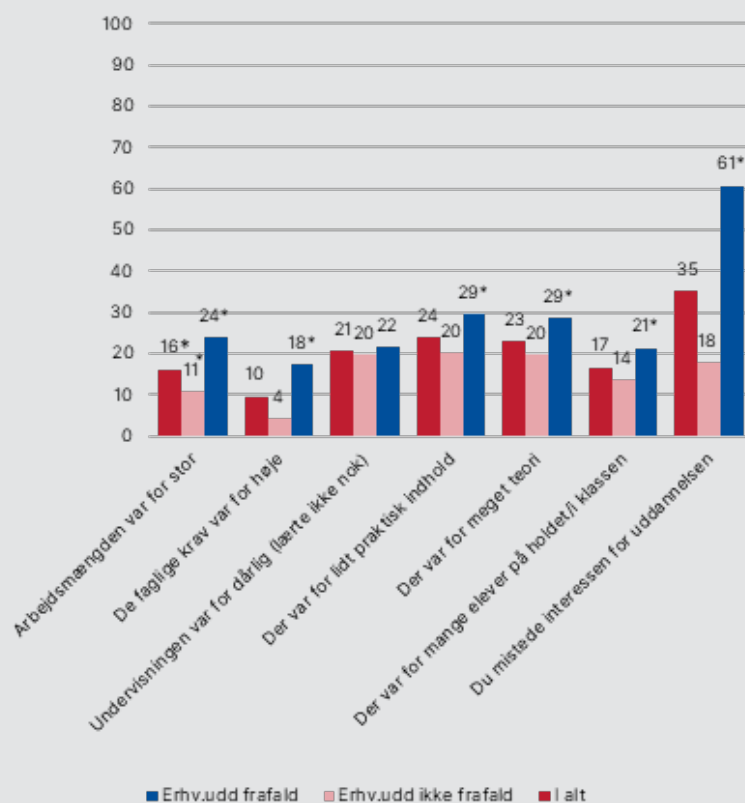
Anm.: N: 606-628. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra.

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Figur 5.2 viser, at 61 pct. af de frafaldne oplever, at de mistede interessen for uddannelsen, hvilket kan skyldes flere forhold. Unge, som er faldet fra erhvervsuddannelsen, oplever fx oftere, at de faglige krav var for høje (18 pct.) sammenlignet med ikke-fracaldne (4 pct.), at arbejdsmængden fra for stor (24 pct. vs. 11 pct.) eller at de følte sig uden for det sociale miljø (31 pct. vs. 22 pct.). Dog er det vigtigt at understrege, at færre oplever disse former for problemer sammenlignet med psykiske problemer og problemer uden for skolen.

Figur 5.2 Oplevede du nogle af følgende problemer på den første ungdomsuddannelse, du begyndte på efter grundskolen? Procent.

Anm.: N: 591-615. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra.

Note: * p < 0,05.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

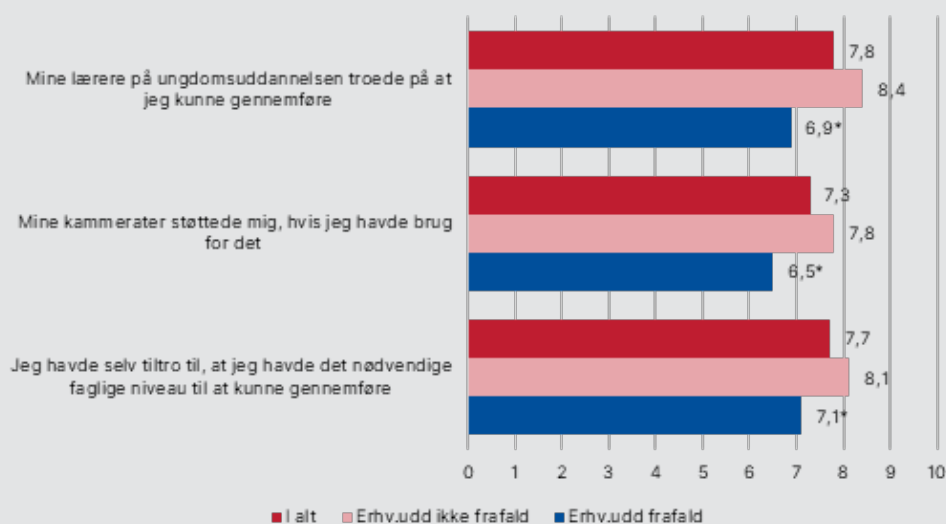
5.2.2 De unge oplever overvejende støtte og tro på egne evner

De fleste unge på erhvervsuddannelserne oplever, at lærerne på uddannelsen troede på, at de kunne gennemføre uddannelsen, at de kunne få støtte fra kammeraterne, hvis de havde brug for det, og de fleste havde selv tiltro til, at de havde det nødvendige faglige niveau til at kunne gennemføre.

Figur 5.3 viser et gennemsnit mellem 1 til 10, hvor 1 svarer til "passer slet ikke", mens 10 svarer til "passer fuldstændigt". Med et gennemsnit på 7,8, 7,3 og 7,7 svarer de fleste unge positivt på spørgsmål om lærertilro, kammeratskabs-

støtte og egen tiltro til at kunne gennemføre. Unge, som falder fra erhvervsuddannelsen, svarer dog generelt set lidt mindre positivt. På samme måde som for de gymnasiale uddannelser svarer elever, der er faldet fra, især mindre positivt på udsagnet om, at de havde kammerater, der støttede dem, hvis de havde brug for det. Dette peger på, at unge, der er faldet fra, har følt sig mindre socialt inkluderet på ungdomsuddannelsen.

Figur 5.3 Hvordan passer følgende udsagn på dig, hvis du tænker tilbage på perioden, hvor du gik på en ungdomsuddannelse?

Anm.: N: 613-616. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Gennemsnit på en skala fra 0-10, hvor 0 er "passer slet ikke" og 10 er "passer fuldstændigt".

Note: $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

At elever, som falder fra erhvervsuddannelserne, oplever mindre støtte fra kammerater og tiltro til deres egne faglige kvalifikationer, bakkes op af øvrige undersøgelser.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har undersøgt sammenhængen mellem trivsel og frafald på erhvervsuddannelserne, og den viser, at dårlig trivsel øger risikoen for frafald, især hvis eleverne vurderer deres egen indsats og egne evner lavt (EVA, 2021).

Tal fra Rockwoolfondens forskningsenhed viser desuden, at en stor andel af de elever, som falder fra erhvervsuddannelserne, falder fra allerede under grundforløbet. Der er 11 procentpoint lavere sandsynlighed for at gennemføre

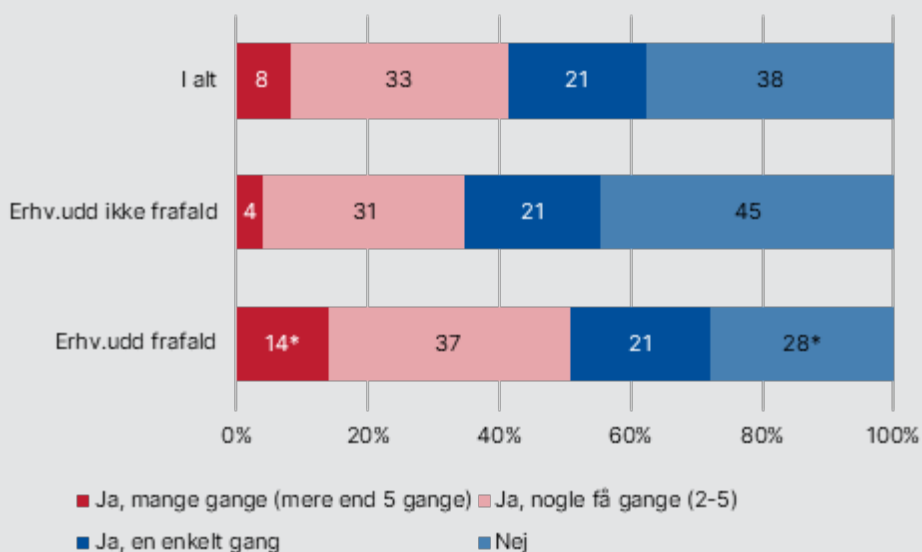
grundforløb 2 (GF2) inden for den normerede tid, hvis man har mindre end 4 i matematikkarakter ved folkeskolens afgangseksamen (Groes, Madsen & Sandoy, 2021). I evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen fremgik det, at lærerne og elever beskriver grundforløbets 2. del (GF2) som et 'presset forløb', da der er mange faglige mål, som skal nås på kort tid (Søndergaard et al., 2017). Elevernes faglige forudsætninger fra folkeskolen og kravene på GF2 tyder dermed på at være vigtige faktorer at undersøge nærmere i forhold til at øge fastholdelsen på erhvervsuddannelserne.

5.2.3 Potentiale for mere og bedre vejledning og støtte

Flertallet af unge på erhvervsuddannelse har, som vist i Figur 5.4, haft en eller flere samtaler med studievejledere eller praktikpladskonsulenter, og unge, som falder fra uddannelsen, har oftere haft samtaler end unge, der gennemfører. Dog svarer 28 pct. af de elever, som falder fra, at de ikke har haft nogen samtaler, og 21 pct. har kun haft én enkelt samtale. Dette kunne tyde på, at der er et potentiale i forhold til flere samtaler med vejledere og praktikpladskonsulenter på erhvervsuddannelserne.

Ud over et potentiale for mere vejledning og støtte til eleverne på erhvervsuddannelserne tyder undersøgelsen desuden på et behov for lidt bedre vejledning. Omtrent en tredjedel af de unge oplever, at vejledningen i høj grad hjalp, og omkring en femtedel oplever, at vejledningen ikke hjalp. Den store midtergruppe på 45-48 pct. svarer, at samtalerne hjalp, men ikke helt, og der er ingen substantielle forskelle på oplevelsen af, om samtalerne hjalp, når vi opdeler efter, om de unge er faldet fra eller ej (se Bilagsfigur 1.5).

Figur 5.4 Har du haft en personlig samtale med en studievejleder eller praktikpladskonsulent? Procent.

Anm.: N: 612. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Unge, som har påbegyndt en erhvervsuddannelse som første ungdomsuddannelse efter grundskolens afslutning.

Note: $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Endvidere tyder undersøgelsen på et potentiale i forhold til en øget brug af støtte-kontaktpersonsordninger på erhvervsuddannelserne. De unge er på en skala fra 1 til 10 blevet bedt om at vurdere deres enighed i udsagnet: *'Jeg blev støttet af en vejleder eller støttekontaktperson på uddannelsen'*. 1 svarer til "passer slet ikke", mens 10 svarer til "passer fuldstændigt". De unge svarer i gennemsnit 3,2 på denne skala, og der er ingen nævneværdig forskel på gennemsnittet for elever, der er faldet fra sammenlignet med elever, der har gennemført (se Bilagsfigur 1.4).

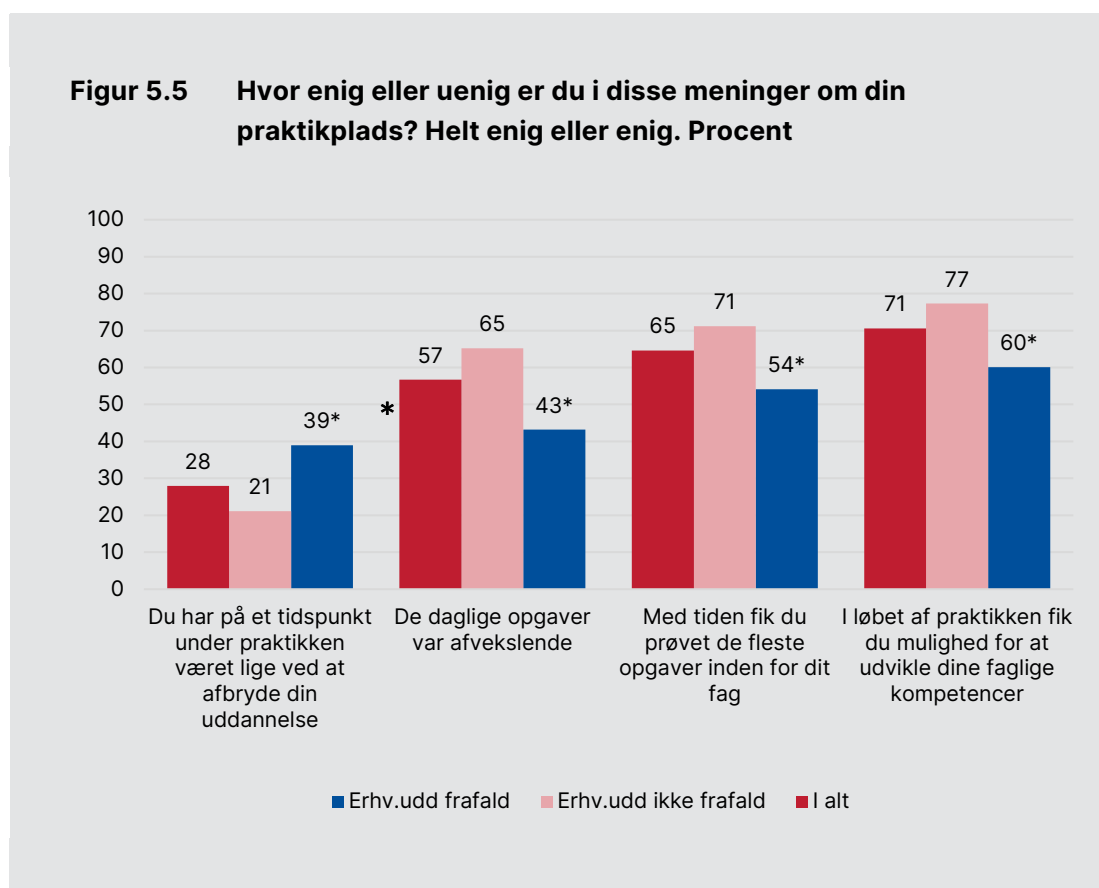
5.2.4 De unges oplevelser med praktikforløb

Da praktik i en virksomhed, på en skole eller i en kommune er en væsentlig del af erhvervsuddannelserne, er de unge, der er gået erhvervsuddannelsesvejen og som har været i praktik i forbindelse med uddannelsen, blevet spurgt om deres oplevelser med praktikforløbet.

5.2.4.1 Unge, der er faldet fra, har en mere negativ oplevelse af praktikforløbet

Samlet set har unge, som er faldet fra uddannelsen, en mere negativ oplevelse af praktikforløbet end andre unge. For eksempel oplever unge, som er faldet fra, i lavere grad, at de daglige opgaver i praktikken var afvekslende, at de fik prøvet de fleste ting inden for deres fag, eller at de fik mulighed for at udvikle faglige kompetencer (se Figur 5.5).

Anm.: N: 378-381. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Unge, som har påbegyndt en erhvervsuddannelse som første ungdomsuddannelse efter grundskolens afslutning, og som har været i praktik i forbindelse med uddannelsen (enten virksomhedspraktik, skolepraktik eller kombinationspraktik).

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Figur 5.6 viser desuden, at de unge, der er faldet fra erhvervsuddannelsen, oftere havde oplevelsen af at være en arbejdskraft end en elev, som skulle lære noget. De har også oftere frygtet, at deres kompetencer blev for begrænsede, fordi virksomheden var meget specialiseret.

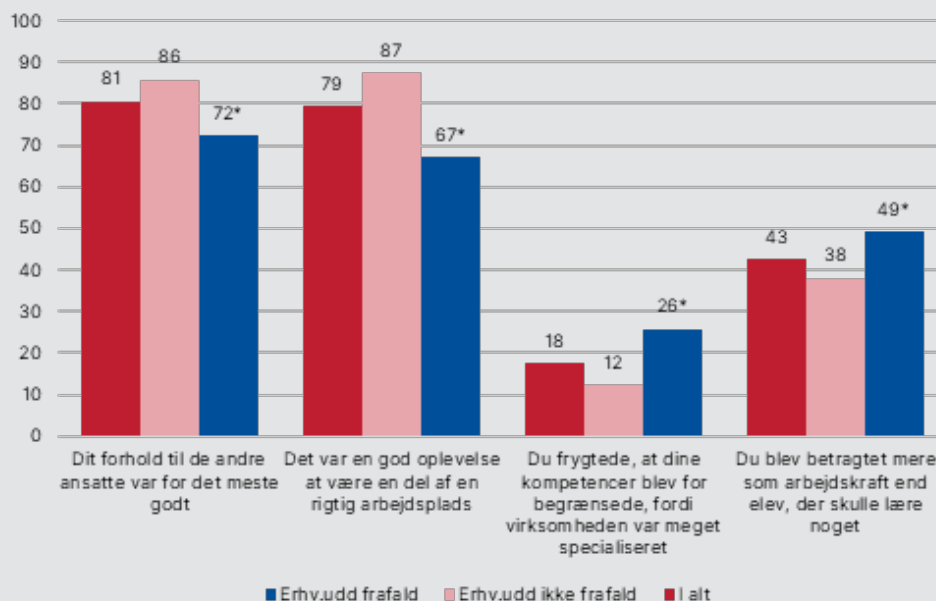
Erhvervsuddannelsesreformen fra 2015 havde fokus på at styrke koblingen mellem praktik og skole. VIVEs følgeforskningsprojekt af reformen viser dog

ingen tegn på, at reformen er nået i mål med dette. Tværtimod viser VIVEs undersøgelse tegn på, at der overordnet set er sket en negativ udvikling i skolerne forberedelse af, opfølgning på og inddragelse af elevernes praktik efter reformen sammenlignet med før reformen. Endvidere pegede undersøgelsen på, at elever i skolepraktik i mindre grad oplever en sammenhæng mellem det, de lærer i praktikperioden og i skoleperioden sammenlignet med elever i uddannelsesaftale – en forskel, som ikke sås før reformen (Koudahl et al., 2018).

Denne undersøgelse tyder også på, at de unge i skolepraktik er mindre tilfredse med deres praktik end unge i virksomhedspraktik; fx er 57 pct. af de unge, som har været i skolepraktik, enige i, at de har kunnet udvikle deres faglige kompetencer under praktikken mod 75 pct. af de unge, som har været i virksomhedspraktik. Tallene er beregnet på tværs af de unge, som hhv. er frafaldet eller har gennemført deres erhvervsuddannelse.

Den forskel, som vi i denne undersøgelse ser i tilfredsheden med praktikken mellem unge, der har gennemført og ikke har, kan være et udtryk for flere forhold. Dels kan det være et udtryk for, at de unge, qua at de oftere melder om personlige, sociale og faglige udfordringer, har haft sværere ved at trives i praktikken, dels kan det være et udtryk for, at de simpelthen har oplevet et dårligere praktikpladstilbud. Uanset tyder vores undersøgelse på, at der fortsat er behov for en opmærksomhed omkring kvaliteten af erhvervsuddannelsernes praktikperioder og koblingen mellem praktik og skole.

Figur 5.6 Hvor enig eller uenig er du i disse meninger om din praktikplads? Helt enig eller enig. Procent

Anm.: N: 324-326. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Unge, som har påbegyndt en erhvervsuddannelse som første ungdomsuddannelse efter grundskolens afslutning, og som har været i praktik i forbindelse med uddannelsen (enten virksomhedspraktik eller kombinationspraktik, men ikke skolepraktik).

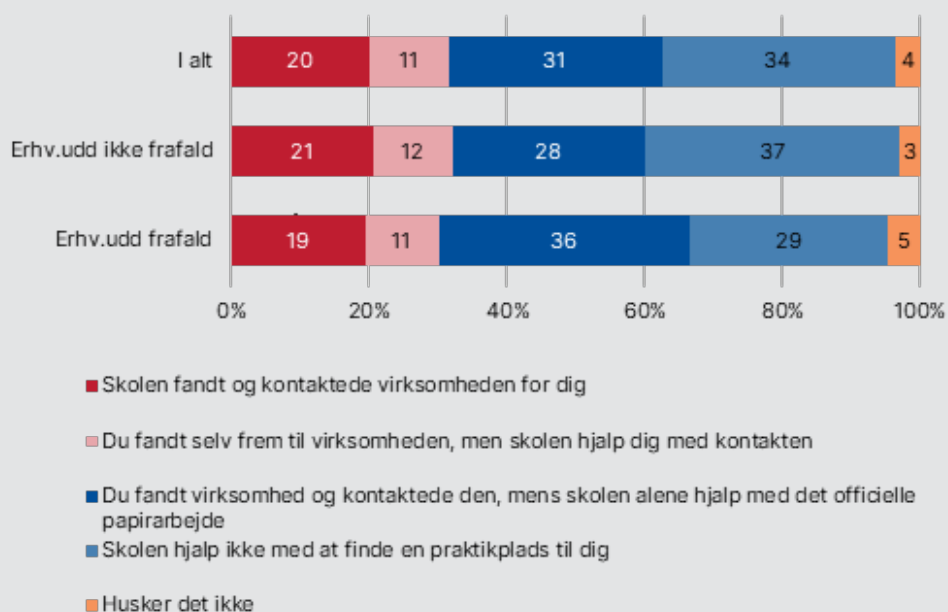
Note: * p < 0,05.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

5.2.4.2 Unge, der er faldet fra, tyder på at have fået lidt mere hjælp med praktikaftalen

Unge, som er faldet fra uddannelsen oplever i lidt højere grad, at de selv fandt kontakt til virksomheden, mens skolen alene hjalp med det officielle papirarbejde. Og færre frafaldne unge oplever, at skolen slet ikke hjalp med at finde en praktikplads (29 pct.) sammenlignet med ikke frafaldne (37 pct.). Dette kan enten være et udtryk for, at skolen i højere grad har øje for de elever, som er i risiko for at falde fra og sørger for at skaffe en aftale til dem. Dog er der ikke tale om nogen stor forskel i den hjælp, som unge, der er frafaldet, og unge, der har gennemført uddannelsen, oplever at have modtaget fra skolen. Det kan derfor overvejes, hvorvidt skolerne gør nok for at hjælpe sårbare og frafaldstruede elever med at indgå praktikaftaler, som de også kan blive glade for på sigt.

**Figur 5.7 Hvordan hjalp skolen med at skaffe en praktikaftale?
Procent.**

Anm.: N: 327. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Unge, som har påbegyndt en erhvervsuddannelse som første ungdomsuddannelse efter grundskolens afslutning, og som har været i praktik i forbindelse med uddannelsen (enten virksomhedspraktik eller kombinationspraktik, men ikke skolepraktik).

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

5.3 Barrierer og tiltag i forhold til at øge trivsel og gennemførelse

Som nævnt er der væsentlige udfordringer med frafaldet på erhvervsuddannelserne, hvilket denne undersøgelse også afspejler.

Vi har i vignet 5 undersøgt de unges opfattelse af, hvilke faktorer der har betydning for trivsel og gennemførelse på en erhvervsuddannelse. Ligesom i de øvrige vignetter varierede vi en række faktorer i teksten. De unge blev præsenteret for følgende vignet:

Vignet 5 – Trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelse

Én version af vignetten:

Line starter på en erhvervsuddannelse efter sommerferien. Hun har et karaktergennemsnit på **5,1** fra 9. klasse. Erhvervsskolen, som Line begynder på, ligger **3 kilometer** væk fra hendes hjem. Der er **få** af Lines venner, som også starter på denne skole.

[En del af hendes venner skal gå på et gymnasium, der ligger samme sted. Erhvervsskolen og gymnasiet deler kantine og holder fælles fester.] [Alle nye elever på gymnasiet får en lærer som mentor. Denne mentor kan de tale med om både faglige og personlige problemer.]

- *Hvor godt eller dårligt tror du, at eleven vil trives på erhvervsuddannelsen?*
  - *Hvilken sandsynlighed tror du der er for, at eleven gennemfører erhvervsuddannelsen?*
-

Det varierede vi i vignetten:

- Elevens navn, køn og etnicitet (Line/Kasper/Ikran/Ali)
- Elevens karaktergennemsnit (3,2/5,1)
- Afstand til erhvervsskolen (3 kilometer/16 kilometer)
- Venner på erhvervsuddannelsen (få/mange)
- Fællescampus og mentorordning: De to tekstbidder i skarpe parenteser, blev kun præsenteret for nogle af de unge.

På tværs af alle de adspurgte unge forventede et flertal (62 pct.), at eleven ville trives "godt" eller "meget godt" på erhvervsuddannelsen. Der var 45 pct., som mente, at der var "høj" eller "meget høj" sandsynlighed for, at eleven ville gennemføre uddannelsen. Forventninger til elevens trivsel og gennemførelse var højest blandt de unge, der selv har taget den lige vej gennem ungdomsuddannelsen. Blandt denne gruppe forventede 65 pct., at personen ville trives godt eller meget godt, og 48 pct. mente, at der var høj eller meget høj sandsynlighed for, at personen ville gennemføre uddannelsen. Blandt zigzaggerne var de tilsvarende andele på 56 pct. for trivsel og 40 pct. for gennemførelse. I lighed med resultaterne fra vignet 4 ser det således ud til, at zigzaggernes egne blandede erfaringer med ungdomsuddannelserne også smitter af på deres opfattelser af, hvorledes andre unge vil opleve uddannelsessystemet.

I de følgende afsnit afdækker vi, hvad de 25-årige unge vurderer har betydning for trivsel og gennemførelse på erhvervsuddannelserne. I afsnit 5.3.1 præsenteres resultater i forhold til trivsel, mens afsnit 5.3.2 præsenterer resultater i forhold til gennemførelse.

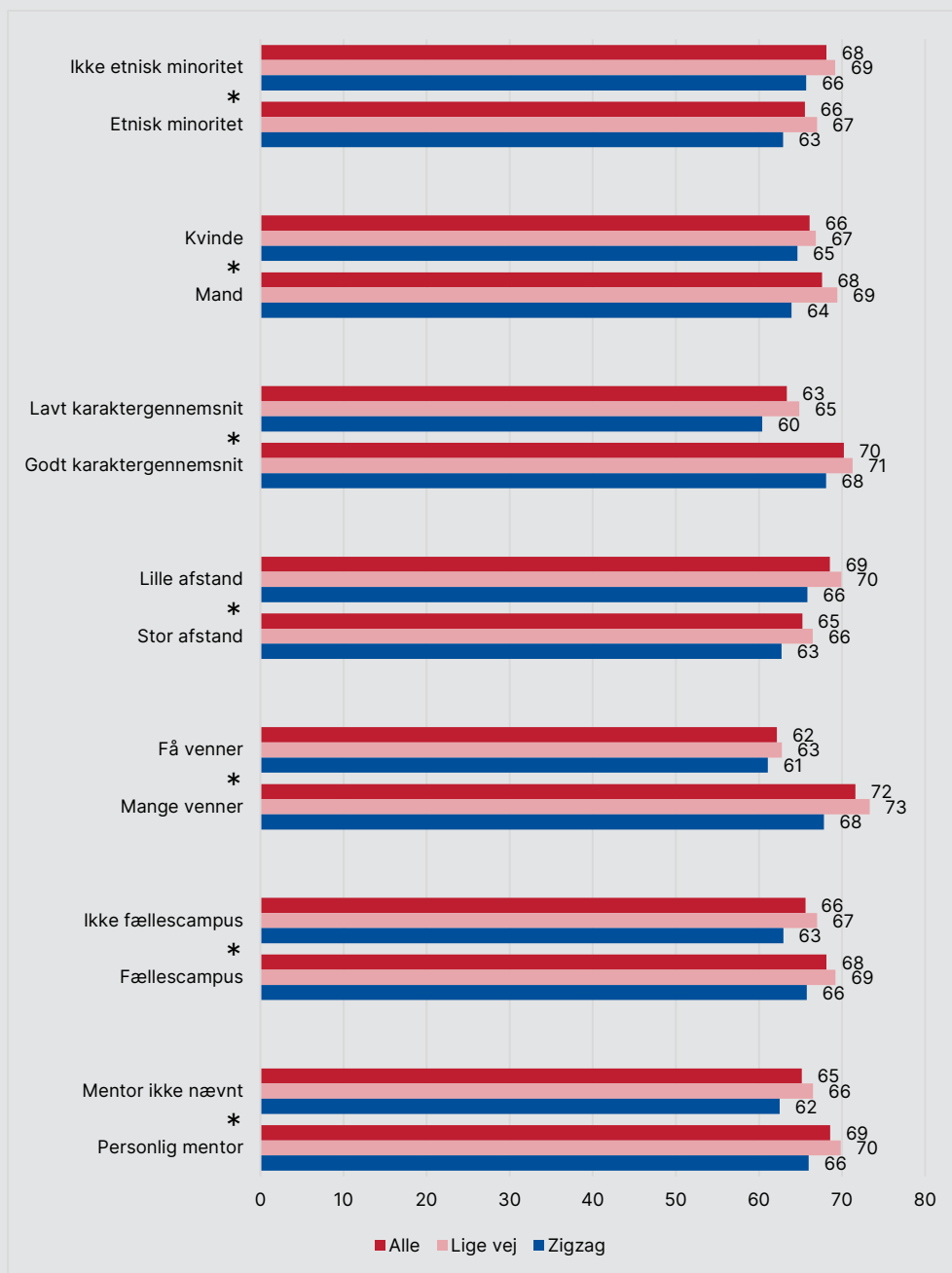
5.3.1 Trivslen vurderes at være påvirket af flere forhold, men karakterer, mange venner, mentor og kort afstand vægter højest

Figur 5.8 viser, at de unge forventer, at trivslen for en person på en erhvervsuddannelse vil være højere, hvis vedkommende har et godt karaktergennemsnit, lille afstand til uddannelsesstedet, mange venner og en personlig mentor.

Personer, der er gået den lige vej, og zigzaggere, reagerer på samme vis. Dermed er zigzaggerne, som nævnt, lidt mindre optimistiske i forhold til trivslen på erhvervsuddannelsen, men det har samme positive effekt for unge med et lige og et zigzaggende uddannelsesforløb, hvis gymnasiet fx har en mentorordning.

I vignet 5 testede vi også betydningen af, at erhvervsuddannelsen var placeret på samme campus som et gymnasium. Som det fremgår af figuren, havde dette også en effekt. De unge forventer generelt en signifikant højere trivsel, hvis erhvervsskole og gymnasium ligger på et fællescampus.

Figur 5.8 Hvad påvirker trivsel på erhvervsuddannelse?

Anm.: Søjlerne illustrerer de unges forventninger til elevens trivsel på erhvervsuddannelsen. En værdi på 0 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget lav sandsynlighed for, at personen trives på erhvervsuddannelsen, mens en værdi på 100 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget høj sandsynlighed for, at personen trives.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzaggere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Det er værd at bemærke, at de unge generelt forventer, at en person vil trives lidt dårligere på en erhvervsuddannelse, hvis vedkommende tilhører en etnisk minoritet. Her adskiller erhvervsuddannelser sig fra gymnasiet, hvor etnicitet ikke blev opfattet som væsentligt for trivslen. Køn spiller også en statistisk signifikant rolle for opfattelser af trivsel. Derudover ligner resultaterne for erhvervsuddannelserne i høj grad resultaterne for gymnasiet (jf. afsnit 4.3.1).

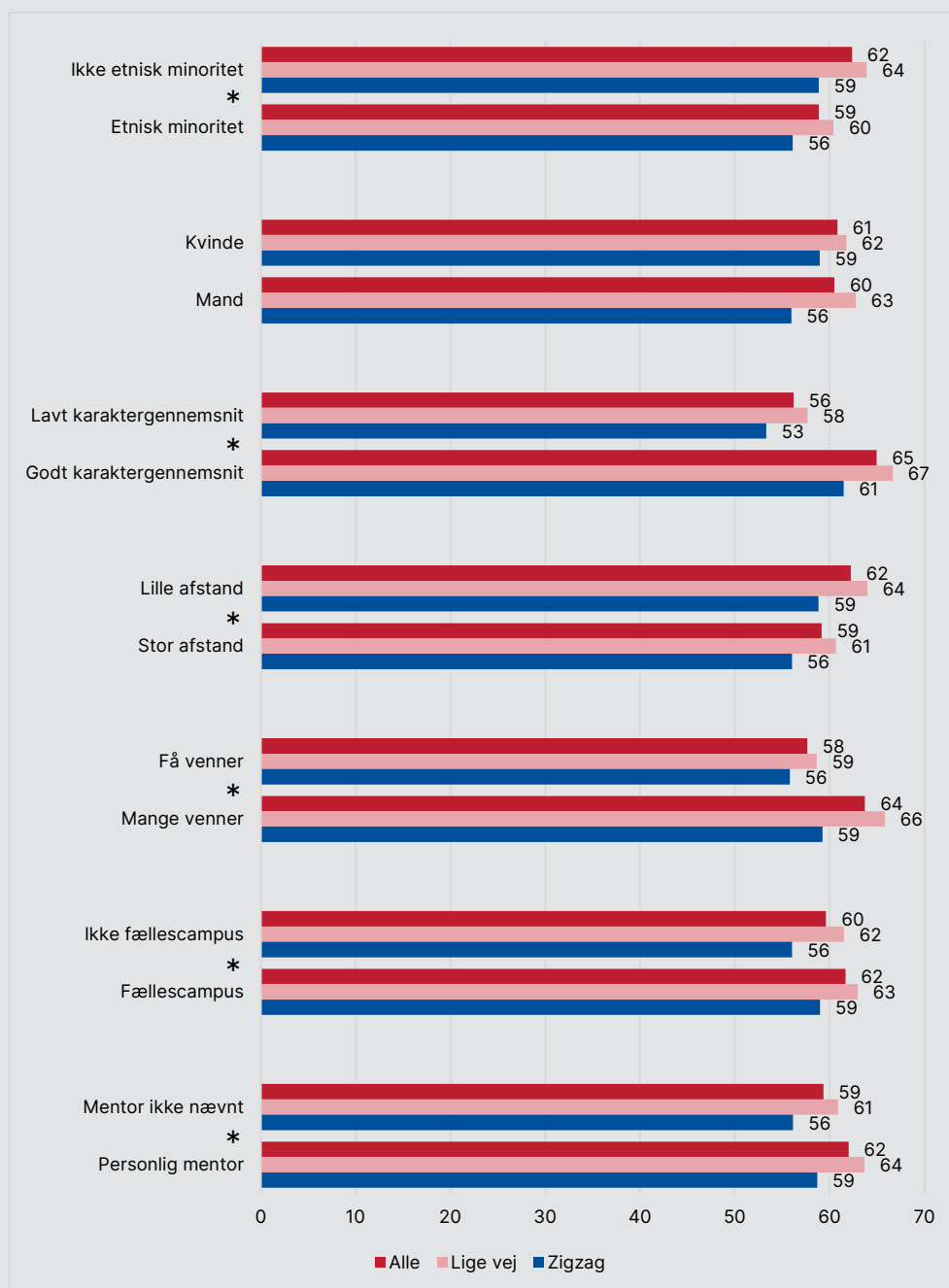
5.3.2 Gode karakterer, mange venner, lille afstand og etnicitet vurderes bl.a. at påvirke sandsynligheden for gennemførelse

Resultaterne for gennemførelse på erhvervsuddannelse ligner i høj grad resultaterne for trivsel på erhvervsuddannelse. Ligesom ved trivsel vurderes karaktergennemsnit, afstand til uddannelsesinstitutionen, antallet af venner, fælles-campus og mentorordninger alle at have indflydelse på forventninger til gennemførelse. Der er heller ikke her væsentlige forskelle på, hvordan zigzaggerne og de andre unge reagerer på de forskellige faktorer i vignetten.

Sandsynligheden for gennemførelse vurderes også at være lavere, hvis personen, der beskrives, tilhører en etnisk minoritet.

Figur 5.9 Hvad påvirker gennemførelse på erhvervsuddannelse?

Anm.: Søjlerne illustrerer de unges forventninger til elevens gennemførelse af erhvervsuddannelsen. En værdi på 0 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget lav sandsynlighed for, at personen gennemfører, mens en værdi på 100 svarer til, at alle de adspurgte unge svarede, at der var meget høj sandsynlighed for gennemførelse.

Note: * Angiver signifikante forskelle mellem variationerne i vignetten ($p < 0,05$). Test af signifikans er baseret på alle unge (de mørkerøde søjler i figuren). Forskelle mellem unge, der har taget den lige vej, og zigzagere, er ikke markeret i figuren.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Litteratur

- AE (2022). *Unge uden uddannelse har flere problemer end manglende uddannelse og beskæftigelse*. København: AE – Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
- Auspurg, K., Hinz, T., Sauer, C., & Liebig, S. (2015). The Factorial Survey as a Method for Measuring Sensitive Issues. In: U. Engel, B. Jann, P. Lynn, A. Scherpenzeel, & P. Sturgis (Eds.), *Improving Survey Methods: Lessons from Recent Research*. (pp. 137–149). New York: Routledge.
- Bolvig, I., Jeppesen, T., Kleif, H. B., Østergaard, J., Iversen, A., Broch-Lips, N., Jensen, N. L., & Thodsen, J. (2019). *Unge uden job og uddannelse – hvor mange hvorfra, hvorhen og hvorfor? En kortlægning af de udsatte unge i NEET-gruppen*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Cheng, S. & Starks, B. (2002). Racial Differences in the Effects of Significant Others on Students' Educational Expectations. *Sociology of Education*, 75(4), 306-327.
- EVA (2015). *Skolers arbejde med at forberede elever til ungdomsuddannelse*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA (2017). *Overgange mellem grundskole og ungdomsuddannelse: Vidensnotat*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA (2021). *Elevtrivsel på erhvervsuddannelserne*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA & Rambøll (2022). *Følgeforskningsprogrammet til gymnasiereformen: Sjette delrapport*. København: Rambøll.
- Goyette, K. & Xie, Y. (1999). Educational Expectations of Asian American Youths: Determinants and Ethnic Differences. *Sociology of Education*, 72(1), 22-36.
- Gregory, A. & Huang, F. (2013). It Takes a Village: The Effects of 10th Grade College-Going Expectations of Students, Parents, and Teachers Four Years Later. *American Journal of Community Psychology*, 52(1), 41-55.
- Groes, F., Madsen, E. & Sandoy, T. M. (2021). *Completion from Vocational Educations: A Register Based Analysis*. Tórshavn: Faculty of History and Social Sciences, The University of the Faroe Islands.
- Jones, G. (2002). *The Youth Divide: Diverging Paths to Adulthood*. York: Joseph Rowntree Foundation.

- Kleif, B. H. (2020). The Temporality of Being NEET: A Longitudinal Study of NEET Occurrences among Young Adults in Denmark. *YoUNG*, 29(3), 217-235.
- Kleif, B. H. & Stallknecht, E. A. (2022). *Nyere viden om nordiske unge uden uddannelse og beskæftigelse: En litteraturkortlægning*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Koudahl, P., Kollin, M. S., Andersen, L. H., Larsen, K. S., & Bruun, A. R., (2018). *Hovedforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M., Andersen, D., Skov, P. R., & Nielsen, A. A. (2013). *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer: Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgelsen af anbragte børn født i 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Larsen, N. K. S., Pedersen, M. J., & Rose-Nielsen, K. M. (2021). *Er der sammenheng mellem frafald på ungdomsuddannelserne og afstand?* København: Danmarks Statistik.
- Ploug, N. (Ed.) (2017). *Social arv og social ulighed*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Rambøll & Qvartz (2018). *Indsatser til at øge søgning til og gennemførelse af EUD: Afrapportering*. København: Rambøll & Qvartz.
- Reformkommissionen (2021). *Erkendt, forsøgt løst, uløst*. København: Reformkommissionen.
- Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti, & Liberal Alliance (2014). *Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser*. København: Regeringen.
- Rimkute, L., Hirvonen, R., Tolvanen, A., Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2012). Parents' Role in Adolescents' Educational Expectations. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(6), 571-590.
- Rigsrevisionen (2020). *Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger: Indsatsen for at fastholde udsatte unge i uddannelse*. København: Rigsrevisionen.
- Søndergaard, N. M., Andersen, H. L., Slottved, M., Friche, N., Kollin, M. S., Greve, J., Larsen, K. S., Hjermove, P., Madsen, A. S., & Andersen, V. N. (2017). *Grundforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen*. København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.

Thomsen, J.-P. (Ed.) (2016). *Unge i Danmark – 18 år og på vej til voksenlivet: Årgang 95 – Forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Thomsen, J.-P. (2022). *Uddannelsesforventninger blandt danske unge: En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse af elever i 9. klasse*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Thomsen, J.-P., Bom, L. H., Poulsen, J. B., & Middelboe, C. (2020). *Danske forældres uddannelsesforventninger*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Bilag 1 Bilagsfigurer

Bilagsfigur 1.1 Hvordan passer følgende udsagn på dig, hvis du tænker tilbage på perioden lige inden du gik ud af grundskolen? Jeg var skoletræt.

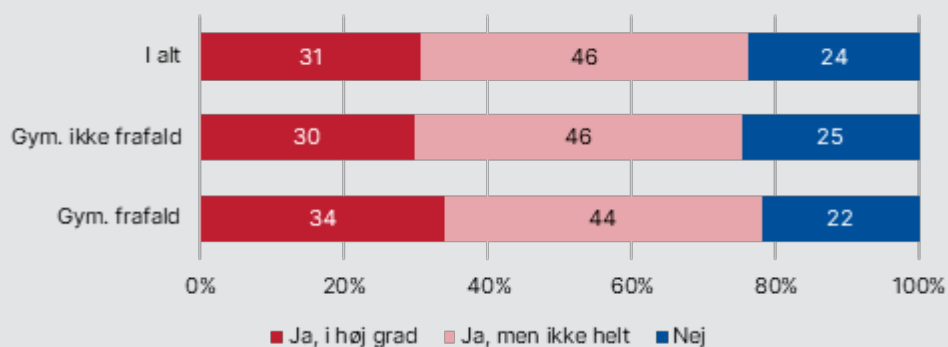

Anm.: N: 4.046. Test for signifikante forskelle mellem zigzaggere (referencekategori) og hhv. unge, som har taget den lige vej på gymnasiet eller på erhvervsuddannelse. Gennemsnit på en skala fra 0-10, hvor 0 er "passer slet ikke" og 10 er "passer fuldstændigt".

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilagsfigur 1.2 Oplevede du, at den vejledning du fik, hjalp dig? Procent.

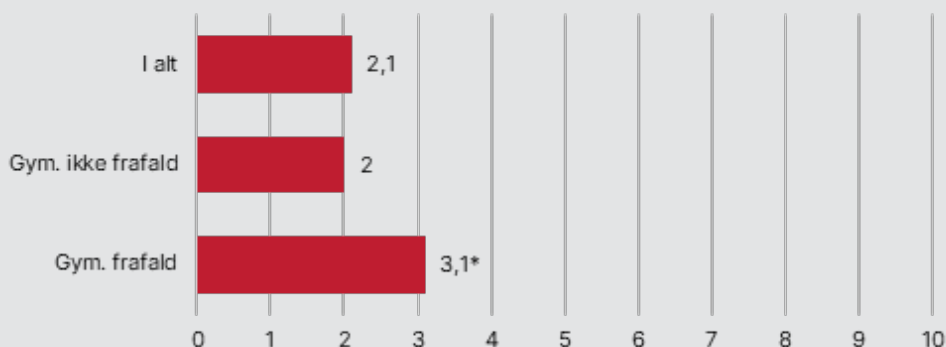

Anm.: N: 1.440. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres gymnasiale uddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra.

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilagsfigur 1.3 Jeg blev støttet af en vejleder eller støttekontaktperson på uddannelsen.

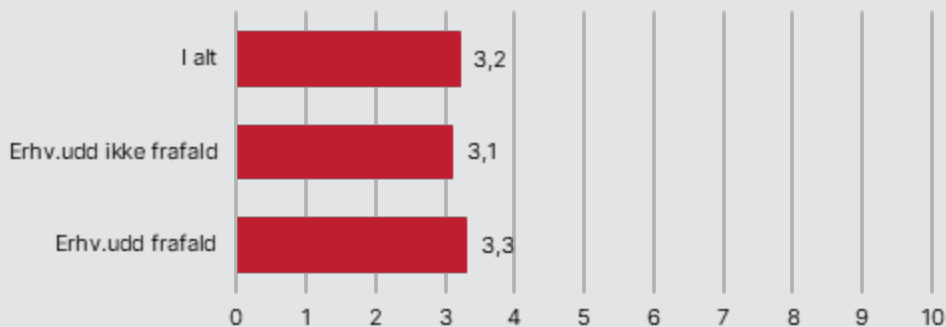

Anm.: N: 2.605. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres gymnasiale uddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Gennemsnit på en skala fra 0-10, hvor 0 er "passer slet ikke" og 10 er "passer fuldstændigt".

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilagsfigur 1.4 Jeg blev støttet af en vejleder eller støttekontaktperson på uddannelsen.

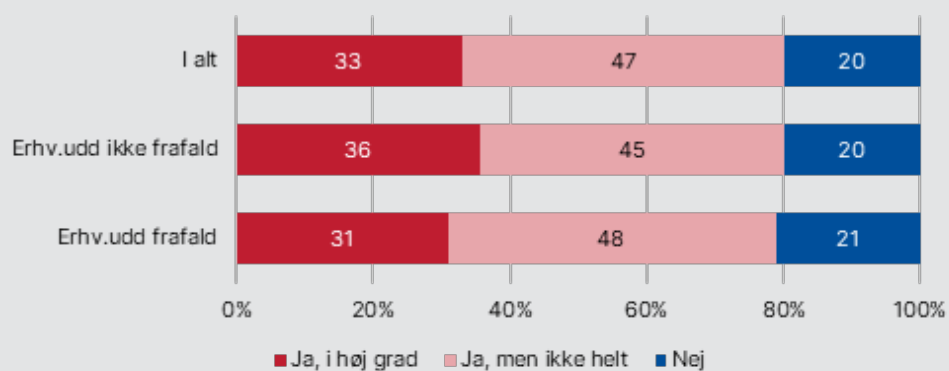

Anm.: N: 615. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra. Gennemsnit på en skala fra 0-10, hvor 0 er "passer slet ikke" og 10 er "passer fuldstændigt".

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilagsfigur 1.5 Oplevede du, at den vejledning, du fik, hjalp dig? Procent.

Anm.: N: 380. Test for signifikante forskelle mellem unge, der ikke falder fra deres erhvervsuddannelse (referencekategori), og unge, som falder fra.

Note: * $p < 0,05$.

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilag 2 Bilagstabeller

Bilagstabel 2.1 Andelen af zigzaggere med og uden en ungdomsuddannelse. Antal og procent.

	Zigzaggere med en ungdomsuddannelse	Zigzaggere uden en ungdomsuddannelse	I alt pct.	Antal
Lige vej	100	0	100	2.742
Zigzaggere	41	59	100	1.410
I alt	80	20	100	4.152

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilagstabel 2.2 Generel og psykisk trivsel særskilt for unge der tager den lige vej, zigzaggere i alt, samt zigzaggere med og uden en ungdomsuddannelse. Antal og procent.

	Unge der er gået den lige vej	Zigzaggere i alt	Zigzaggere med en ungdomsuddannelse	Zigzaggere uden en ungdomsuddannelse
Trivsel				
Lav generel trivsel (WHO-5)	7	20	14	24
Ej lav generel trivsel (WHO-5)	93	81	86	76
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.531	1.239	525	714
Venner				
Højest 1 nær ven	9	21	13	27
2 eller flere nære venner	91	79	87	73
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.545	1.263	532	731
Ensomhed				
Ensom (UCLA)	28	44	34	51
Ej ensom (UCLA)	72	56	66	49

	Unge der er gået den lige vej	Zigzaggere i alt	Zigzaggere med en ungdomsuddannelse	Zigzaggere uden en ungdomsuddannelse
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.532	1.246	527	719
Har eller har haft en psykisk lidelse				
Ja, inden for sidste 30 dage	10	27	18	33
Ja, inden for sidste 12 mdr.	8	10	10	10
Ja, for mere end et år siden	16	24	22	25
Nej	66	40	50	32
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.442	1.201	512	689

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

Bilagstabel 2.3 Baggrund, opvækst og fremtidsudsigter særskilt for unge, der tager den lige vej, zigzaggere i alt, samt zigzaggere med og uden en ungdomsuddannelse. Antal og procent.

	Unge der er gået den lige vej	Zigzaggere i alt	Zigzaggere med en ungdomsuddannelse	Zigzaggere uden en ungdomsuddannelse
Delpopulation				
BFU	78	44	62	32
EFU	13	13	16	11
AFU	9	43	22	57
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.742	1.410	579	831
Mors højeste gennemførte udd.				
Grundskole/gymnasie	21	37	27	44
Erhvervsuddannelse	36	36	39	35
KVU	5	3	5	2
MVU	26	16	19	13

	Unge der er gået den lige vej	Zigzaggere i alt	Zigzaggere med en ungdomsuddannelse	Zigzaggere uden en ungdomsuddannelse
LVU	10	4	8	2
Uoplyst	2	3	3	4
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.622	1.286	542	744
Køn				
Mand	43	47	44	50
Kvinde	57	53	56	50
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.742	1.410	579	831
Etnicitet				
Dansk oprindelse	86	83	81	84
Indvander/efterkommer	14	17	19	16
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.741	1.408	579	829
Har mindst én nær ven/veninde, som aldrig har gennemført uddannelse efter grundskolen				
Ja	22	51	40	60
Nej	78	49	60	40
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.457	1.128	499	629
Antal dårlige oplevelser i barndommen				
0	50	26	31	22
1	21	17	21	14
2	12	14	15	13
3	6	11	11	10
4+	12	33	23	41
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.467	1.214	514	700

	Unge der er gået den lige vej	Zigzaggere i alt	Zigzaggere med en ungdomsuddannelse	Zigzaggere uden en ungdomsuddannelse
Jeg ser optimistisk på min fremtid				
Helt enig	47	37	45	31
Enig	39	33	36	31
Neutral (hverken enig eller uenig)	10	19	12	24
Uenig	3	7	5	8
Helt uenig	1	5	3	6
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.445	1.190	510	680
Jeg føler mig sat uden for samfundet				
Helt enig	2	7	2	10
Enig	4	14	8	18
Neutral (hverken enig eller uenig)	12	26	21	30
Uenig	32	27	31	23
Helt uenig	50	27	38	19
I alt pct.	100	100	100	100
I alt antal	2.442	1.188	509	679

Kilde: VIVE, 7. runde af Årgang 95-undersøgelsen.

VIVÉ